

**GİTAR KLAVYESİNDE
MAJÖR DİZİNİN
GÖRSELLEŞTİRİLMESİ:**

*SİSTEMLİ VE
HIZLANDIRILMIŞ
BİR YAKLAŞIM*

Tolga Güven

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1: Majör Dizi Şablonu ve Dikey Klavye Şekilleri	5
BÖLÜM 2: Majör dizi şablonunda kök sesin yerini bulmak	10
BÖLÜM 3: Majör dizi şablonunda yatay olarak hareket etmek	13
BÖLÜM 4: Majör dizi şablonundaki parçacık çiftleri ve hareketleri	18
BÖLÜM 5: İleri düzey yaklaşımlar - Parçacık çiftlerinin yatay sırası ve şablonun her telde 3 nota içeren kalıplarla birleştirilmesi	28
EK 1: Şablonda majör dizi ve ilgili minörünün kök sesini bulmak: sık yapılan hatalar	41
EK 2: Birinci pozisyonda şablonu görebilmek ve çalabilmek	43
EK 3: Oktav şekilleri ve aynı notanın klavyenin farklı yerlerine aktarımı	44
EK 4: Majör dizi şablonu ve majör dizi teorisinin ilişkisi: Majör dizi dereceleri ve modları	48
SON SÖZ: Klavyede Hakikati Görmek!	47

BU KİTAPÇIĞIN İDDİASI VE AMACI

Majör dizi, Batı müziğinin temel yapısıdır. Tonu belirleyerek armonik çerçevenin (tonalite) oluşmasını sağlayan bu dizinin klavyenin her yerinde rahatlıkla çalınabilmesi, gitaristlerin melodi-solo çalabilmek ve doğaçlama yapabilmek için gerekli en temel becerilerin başında gelmektedir.

Bu kitap, **teorik bilgidен bağımsız bir şekilde** majör dizinin **gitar klavyesinde mümkün olan en hızlı bir biçimde** pratiğe geçirilmesini sağlayacak bir sistemi anlatmaktadır. Amaç, gitaristlere bu diziyi klavyenin her yerinde rahatlıkla görebilme becerisini en kısa sürede kazandırmak ve bunu en hızlı şekilde yapmaktır. Normal şartlar altında bu süreç ne yazık ki **yıllar sürmekte** ve bu durum gitaristlerin motivasyonunu olumsuz etkilemektedir. Uzun süredir gitar çalan, ama majör diziyi bir bütün olarak klavyede göremeyen pek çok gitarist bulunmaktadır. Oysa gitar klavyesinin **şekillere dayalı mantığı anlaşıldığında**, bu süreç çok daha hızlı gerçekleşebilir. Yaklaşık 45 sayfalık bu kitabın ilk dört bölümünü bitiren herkes, majör diziyi **tüm tonlarda ve gitar klavyesinin her yerinde, dikey, yatay ve çapraz hareket eden yapılarla** rahatlıkla kullanır hale gelebilir.

Standart gitar kitapları ve metotları ile bu sonuca ulaşılması mümkün değildir; çünkü bunlarda piyano temelli olan genel müzik teorisi yaklaşımları kullanmakta ve gitar klavyesinin kendine has özellikleri ihmal edilmektedir. “Sadece do majörde çalabiliyorum, başka tonları bilmiyorum” diyen pek çok gitariste rastlayabilirsiniz. Gerçekte ise bu kişiler **gitar klavyesinde notaların yerlerini bilmemektedir** ve/veya gitarda majör diziyi çalabilecekleri bir **sistem bilgisinden yoksundurlar**.

Bu sorunu aşmak amacıyla, bu kitapta “CAGED” olarak bilinen sistemdeki şekiller **tümüyle farklı bir şekilde ele alınmaktadır**. Kitaptaki yaklaşımda, **şekillerin ezberlenmesi kesinlikle yasaktır**. Kitabın temel iddiası şöyle özetlenebilir: CAGED sisteminin yarattığı yanılgının aksine, gitarda majör dizinin çalınabilmesi için beş ayrı şeklin ayrı ayrı çalışılıp ezberlenmesi **gerekli değildir**. Çünkü gerçekte bu beş şekil de **aynı şablona dayalıdır**. Beş ayrı şekil olmadığı için, bu beş şeklin birbirine bağlanması için ayrıca çalışılması da gerekli değildir. **Şablonun kendisini eksiksiz bir şekilde anlayan herkes**, majör diziyi klavyenin her yerinde rahatlıkla görselleştirebilir ve çalabilir. Üstelik bu süreç **son derece hızlı bir şekilde** gerçekleşebilir.

KİTABI NASIL KULLANACAKSINIZ: LÜTFEN ATLAMADAN OKUYUN

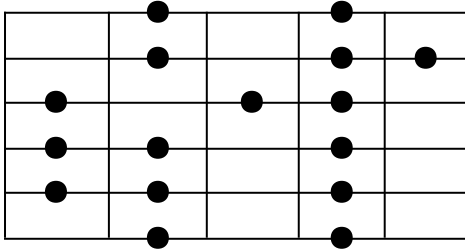
1. **Birinci bölüme başlamadan önce** majör diziye gitarda kullanabilme düzeyinize 10 üzerinden puan verin. Dördüncü bölümü bitirdikten sonra puanınızı tekrar değerlendirin.
2. Bütün bilgiler tek bir şablona ve bunun anlaşılmasına dayalıdır. İlk birkaç sayfada verilen bilgilerle klavyedeki dikey majör dizi şablonunun mantığını **kolaylıkla ve dakikalar içerisinde** anlayabilirsiniz. Şablonu zihninizde veya klavyede görebilir hale gelmeden **diğer sayfalara geçmeyin**.
3. Şekilleri tek tek ezberlemek **kesinlikle yasaktır**. Asıl amaç, şablonu görebilmektir. Şablonu görebiliyorsanız zaten şekilleri rahatlıkla oluşturabilirsiniz.
4. Kitapçıktaki pek çok yerde, **kasıtlı olarak** pozisyon bilgisi verilmemiş veya şeklin kaçınıcı perdede olduğu bilgisi verilmemiştir. Bunun nedeni, belli bir tona veya klavyedeki belli bir pozisyona dayalı **ezberlerin önüne geçmek** ve gitaristin şablona odaklanmasını sağlamaktır.
5. Bütün bilgiler tek bir şablona dayalı olduğu için, öğrendiğiniz her yeni bilgiyi mutlaka şablonla ilişkilendirmeniz gerekmektedir.
6. Bölüm sonundaki soruları doğru bir biçimde yanıtlayamıyorsanız geri dönün ve bilgilerinizi tazeleyin.
7. Bölüm sonundaki uygulamaları eksiksiz ve hatasız bir biçimde yapabilmelisiniz.
8. Majör dizi şablonunun ürettiği şekilleri gitarda **mümkün olduğu kadar çok çalın**. Majör dizi (Do re mi fa sol la si...), zaten hepimizin rahatlıkla duyabildiği bir yapıdır; bunun için kulağınızın eğitilmesine **gerek yoktur**. Ama bu yapıyı gitarda çalabilmek için pratik yapmak zorundayız. Zaten gitar klavyesinin görselleştirilmesine dayanan sistemlerin asıl amacı, **şekiller ve sesler arasındaki bu bağın kurulmasıdır**.
9. Şekilleri çalışırken bir kök sestten diğerine hareket etmek zorunda değilsiniz; şekilleri en pesten en tiz notaya doğru (ve tam tersini de yaparak) da çalışabilirsiniz.
10. Şablonu kodlamak için kullanılan sayılar (12-4, 1-34, 1-3), gitar klavyesindeki 4 perdelik bir yapıyı kullanmaktadır. Ancak bu sayılar **sol eldeki parmak numaraları için de anlamlıdır**. 12-4 ve 1-34 parçacıkları, sol elde 12-4 ve 1-34 parmak konfigürasyonları ile çalınabilir (Sol elde 1=işaret, 2=orta, 3=yüzük ve 4= serçe parmak). 1-3 parçacığı ise duruma göre sol elde 1. ve 3 ve/veya 2. ve 4. parmaklar ile çalınabilir.

Kitapta verilen klavye şekillerinin tümünde en alttaki tel kalın mi telini, en üstteki tel ince mi telini temsil etmektedir. **Tablatür veya nota bilmenize gerek yoktur**.

BÖLÜM 1: MAJÖR DİZİ ŞABLONU VE DİKEY KLAVYE ŞEKİLLERİ

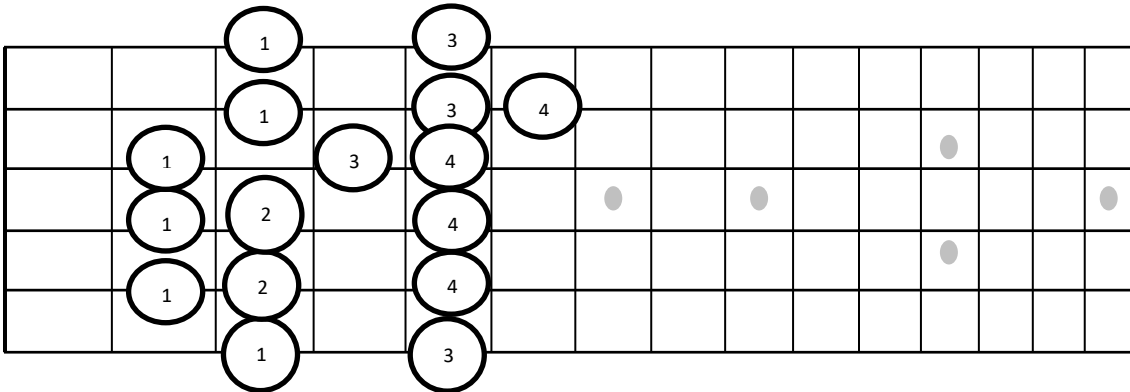
Aşağıdaki şekle bakıp, en alt telden yukarıya doğru giderek her bir teldeki şekilleri inceleyelim:

Şekil 1: Klavyedeki majör dizi şekillerinden biri.

Eğer gitarın her bir telini 4 perdeden oluşan bir yapı gibi düşünersek:

1. Kalın mi telindeki ilk yapıyı soldan sağa **1-3** olarak isimlendirelim. **Sadece 2 nota** içerir.
2. La ve Re tellerindeki yapılar birbirinin aynısı; bunların her biri **12-4** olarak isimlendirelim. **Her biri 3 nota içerir.**
3. Sol ve Si telindeki yapılar da yine birbirinin aynısı; bunların her birini **1-34** olarak isimlendirelim. **Her biri 3 nota içerir.**
4. İnce Mi telindeki yapı ile kalın E telindeki yapı birbirinin aynısı ve aynı notaları içeriyor. **Dolayısıyla 1-3 ile başlayıp yine 1-3'e ulaşmış olduk.**

Şekil 2: Majör dizi klavye şablonunun kodlanmış hali.

Her bir telin kodlanmış şeklini içeren Şekil 2'yi inceleyin.

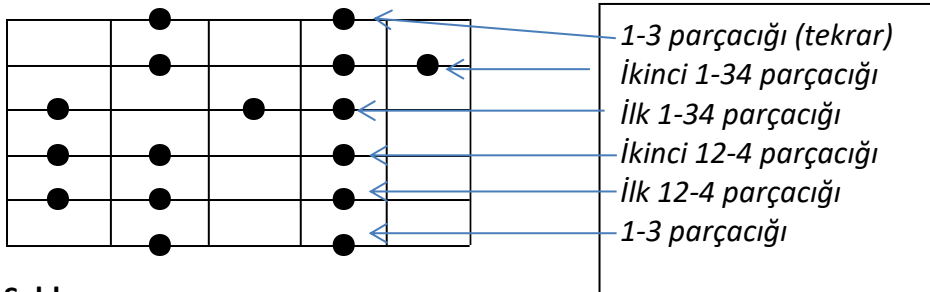
Bu ŞABLON, gerçekte kendini bütün klavyede tekrar eder.

Ancak, şablon farklı tellerden başladığı zaman klavyedeki şekil değiştiği için, gitar çalan pek çok kişi her seferinde farklı bir kalıp oluştuğunu düşünmektedir. **Toplam 5 parçacık** olduğu için, şablon bunların herhangi birinden başlayabilir ve bu da **5 farklı şekil** oluşmasıyla sonuçlanır. Ama **5 farklı şekil oluşmasına karşın** (CAGED sisteminde yer alanlar gibi), **ŞABLON HER ZAMAN AYNIDIR**. Hangi notadan başlarsa başlasın, kendi içindeki sırası asla bozulmaz.

5 TELE yayılan bu SABİT ŞABLON, 5 teli geçtikten sonra kendini tekrar eder.

Bu nedenle, gitaristler bu kalıbı zihninde veya klavyede canlandırmayı öğrendiğinde, bunu bütün klavye kolaylıkla yayabilir. Şimdi kalıbı daha detaylı bir şekilde inceleyip, klavyenin her yerinde aynı şekilde kullanmamızı sağlayacak özelliklerini görelim. Aşağıdakileri okurken Şekil 3'ü incelemeye devam edin:

Şekil 3: Klavyedeki majör dizi şekillerinden birindeki parçacıkların isimleri

Şablonun sırası

Şablonun her bir teldeki konfigürasyonu, **kalından inceye doğru**

- bir adet 1-3,**
- iki adet 12-4**
- iki adet 1-34 parçacığını içermektedir.**

Sonrasında ise şablon kendini tekrar etmektedir. Toplam 5 adet parçacık ve 3 farklı konfigürasyon mevcuttur. **Şablonun sırası sabittir, asla değişmez.**

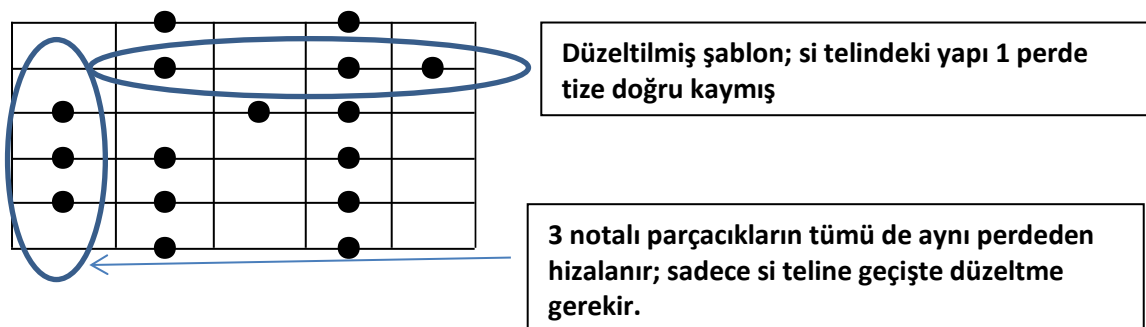
Bu sırayı **zihninize kaydedin**. (Bir tane 1-3, iki tane 12-4, iki tane 1-34). Gerekirse yüksek sesle söyleyin ve **hem 1-3'den ileriye, hem de 1-3'den geriye doğru** sayabilir ve zihninizde canlandırabilir hale gelin.

Şablondaki parçaların hizalanış biçimi ve düzeltilmesi

Şablondaki parçacıklara baktığımızda şunları görürüz:

- 12-4 ve 1-34 parçacıkları **gerçekte her zaman bir alttaki telde aynı perdeden başlamaktadır**. Ancak Si telinin akordunun kendine has olması nedeniyle, şablonun düzeltilmesi gerekir. Düzeltme şu şekilde yapılır:
 - Şablon sol telinden si teline geçerken **TİZE DOĞRU 1 PERDE KAYAR**. (Pesten tize gittiğimizi düşünün ve bu şekilde zihninize kaydedin)
 - Şablon si telinden sol teline geçerken **PESE DOĞRU 1 PERDE KAYAR**. (Tizden pese gittiğimizi düşünün ve bu şekilde zihninize kaydedin).

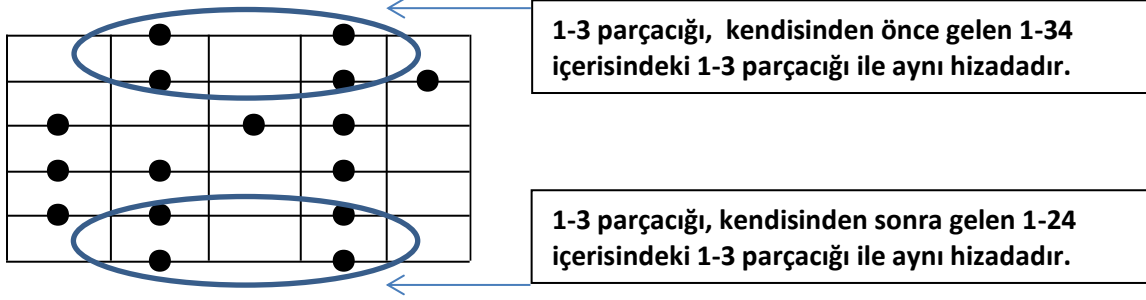
Aşağıdaki şekli inceleyin:

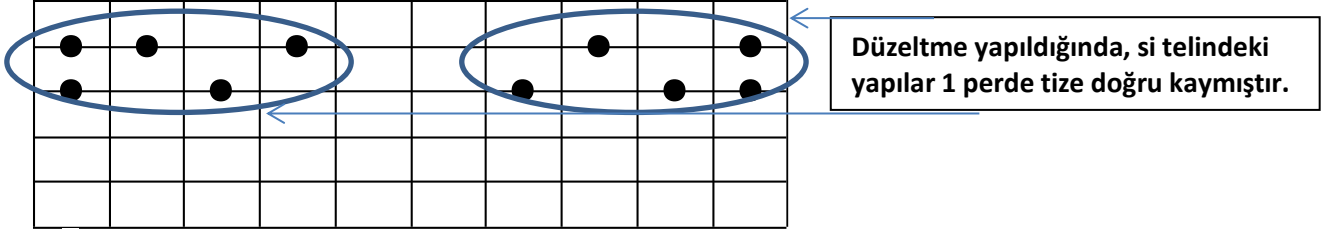
b. Tek tel üzerindeki diğer parçacıkların aksine, şablonun **1-3** parçacığı, benzersiz niteliktedir.

- 1-3 parçacığı, kendisinden sonra gelen 12-4 parçacığı içerisindeki benzer yapı ile aynı hizadadır.
- Aynı şekilde, 1-3 parçacığı, kendisinden sonra gelen 1-34 parçacığı içerisindeki benzer yapı ile de aynı hizadadır.

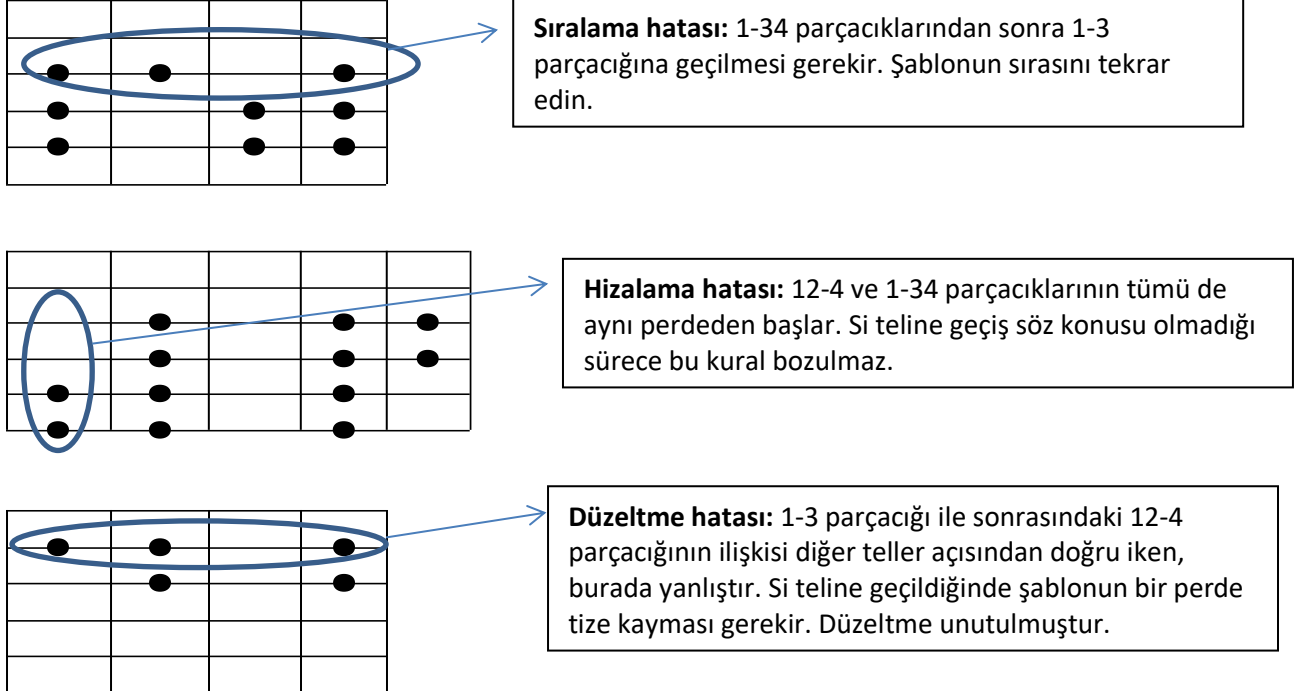
Aşağıdaki şekli inceleyin:

1-3 parçacığı si veya sol teli üzerinde yer aldığı zaman da şablonun **uygun şekilde düzeltilmesi gerekir**. Bu durumda aşağıdaki düzeltmeler gerçekleşir:

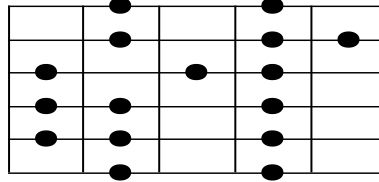

Sık yapılan yanlışlara örnekler:

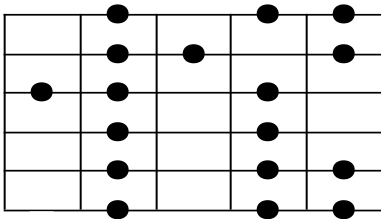

Aşağıdaki doğru biçimleriyle verilmiş majör dizi şekillerine bakarak, her birinde pesten tize ve tizden pese doğru **şablonun sırasını söyleyin** ve **hizalama ile düzeltme** açısından inceleyin. Unutmayın, şekilleri ezberlemeye çalışmak **kesinlikle yasaktır; önemli olan şablonu görebilmektir**. Ayrıca, şekillerin isimlerinin de pratikte hiçbir önemi yoktur.

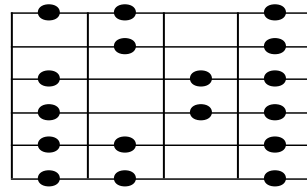
Şekil A.

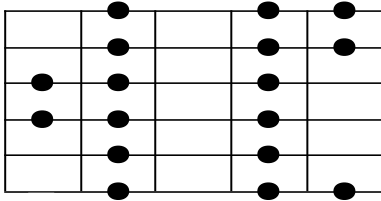
Şekil B.

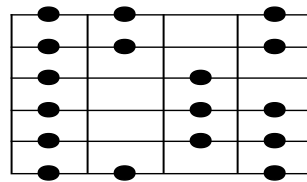
Şekil C.

Şekil D.

Şekil E.

Lütfen değerlendirme sorularını ve uygulamaları tamamlamadan, bir sonraki bölüme geçmeyin!

DEĞERLENDİRME SORULARI:

1. Majör dizi şekilleri ile majör dizi şablonu arasındaki fark nedir?
2. Klavyede majör dizinin şablonunun sırası nedir? İleri ve geriye doğru yüksek sesle söyleyin.
3. 1-3 parçacığının kendisinden önceki ve sonraki parçacıklarla hizası nasıl ayarlanır?
4. Sol telinden si teline ve si telinden sol teline geçerken şablon nasıl düzeltilir?

NOT: Bazı şekiller (A, B ve D) birinci perdeden (ya da birinci pozisyondan) çalındığında kimi notalar boş tellere denk gelmektedir. Bu durumda da **şablon değişmeyecektir**, ancak başlangıçta bunu fark etmek zor olabilir. Kimi gitaristler bu nedenle birinci pozisyonda bu şekilleri kullanmaktan kaçınır. Birinci pozisyonda boş tellerin kullanılabildiği bu özel durum için **EK 2'ye** bakın.

UYGULAMALAR:

1. Aşağıda 1-3 parçacığı verilen her bir şekilde şablonu doğru şekilde tamamlayarak 6 teldeki majör dizi şeklini oluşturun. Yanıtlarınızı bir önceki sayfadaki şekiller kıyaslayarak kontrol edin.

	●	●	●	●		●		●

	●		●					
		●		●		●		●

		●		●		●		●
	●		●					

	●		●					
		●		●		●		●

	●	●	●	●		●		●

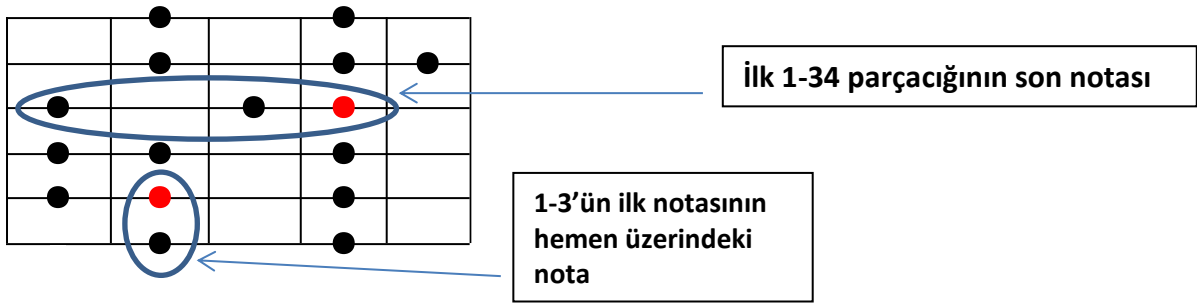
2. 1. uygulamayı **şekillere bakmadan** gitar klavyesinde tekrarlayın. Sadece 1-3 parçacığının yerini öğrenmek için şekle bakabilirsiniz. Oluşan şekilleri en tizden en pese ve en pesten en tize doğru çalın.

BÖLÜM 2: MAJÖR DİZİ ŞABLONUNDA KÖK SESİN YERİNİ BULMAK

Bir önceki bölümü uygun şekilde tamamladıysanız, şu anda klavyenin herhangi bir yerinde majör diziyi şablonunu dikey olarak görebiliyor olmanız gerekir.

İkinci öğreneceğimiz şey, majör dizi şablonunda kök sesin yerini bulmak. Bunu yapmak için de şablon içerisindeki parçacıklardan faydalanacağız. Bu bilgiyi elde ettiğimizde, istediğimiz herhangi bir tonda majör diziyi dikey olarak klavyede görebilmek için gerekli bilgilere sahip olacağız. Ancak unutmayın ki, **hangi tonda çaldığınızdan bağımsız olarak şablonun kendisine hakim olabilmemiz gerekir.** (Daha fazla bilgi için EK 1'e bakın).

Aşağıdaki şekilde kırmızı renkle işaretlenen yerler, majör dizi şablonundaki kök sesin yerlerini göstermektedir:

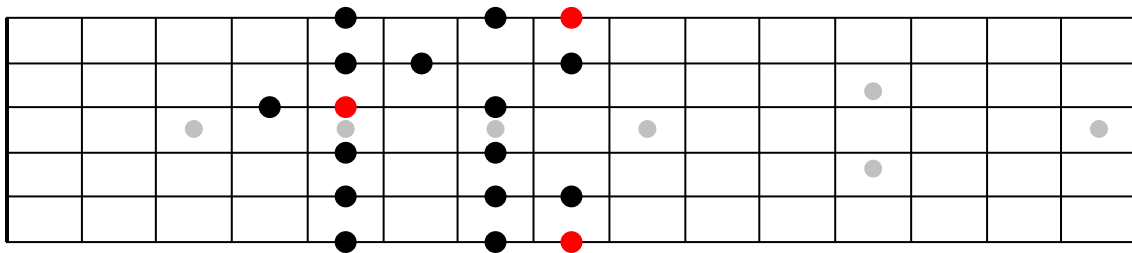

Şekli incelediğimizde:

1. Kök seslerden biri, **1-3 parçacığının ilk notasının hemen üzerinde** yer almaktadır. (Eğer isterseniz, bunu ilk 12-4 parçacığının ikinci notası olarak düşünebilirsiniz).
2. İkinci kök ses ise (diğerinden bir oktav uzaklıktadır), **ilk 1-34 parçacığının son notasıdır.**

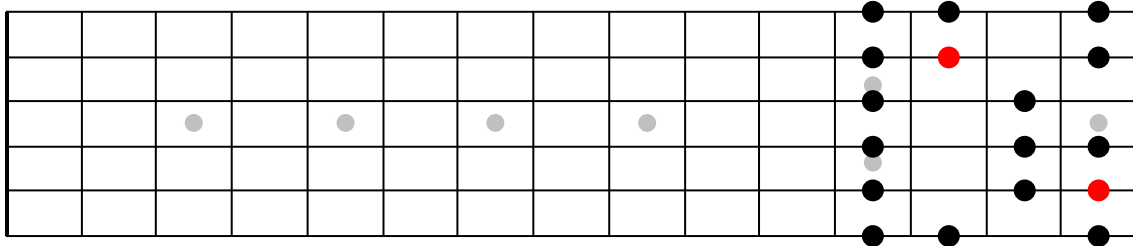
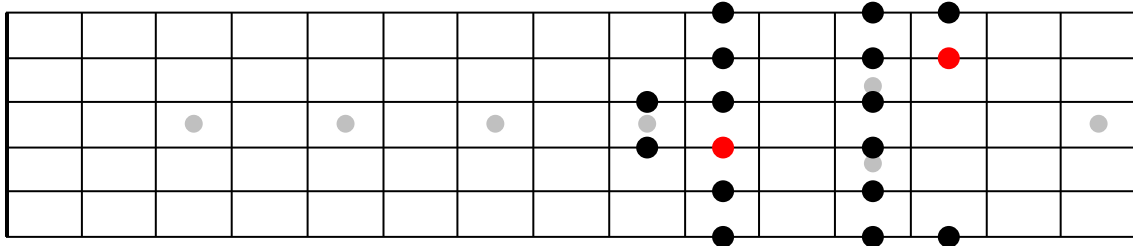
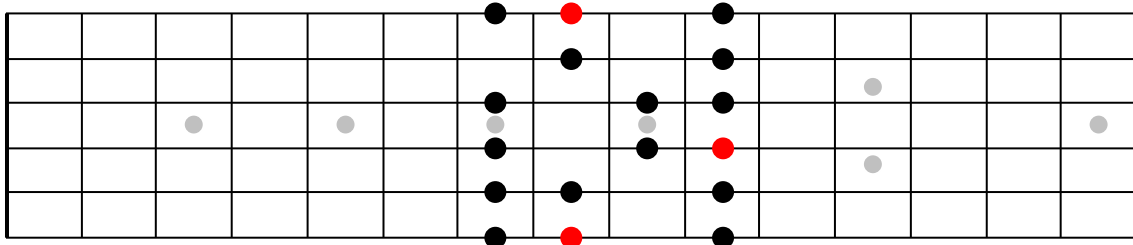
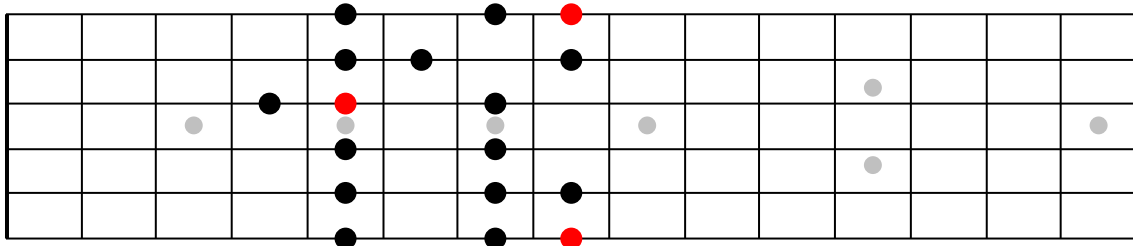
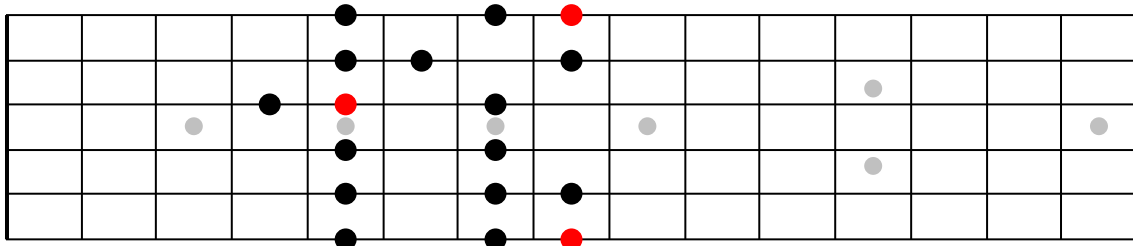
Bu iki bilgiyi kullanarak, tüm majör dizi şekillerinde kök sesin yerini derhal tespit edebiliriz.

Son olarak, aşağıdaki şekle bakalım:

Bu şekilde 3 adet kök ses yerleşimi olduğunu görüyoruz. Bu durum, kök ses mi teli üzerinde yer aldığı zaman gözlenmektedir. Hatırlayalım: Kullandığımız majör dizi şablonunda kalın Mi ve ince Mi tellerindeki parçacık, **her zaman AYNIDIR.** Bu şekilde ilk 1-34 parçacığının son notası hem kalın Mi, hem ince Mi telinde yer aldığı için, 1-3 parçacığının ilk notasının hemen altında yer alan kök ses ile birlikte toplam 3 ayrı oktavda 3 kök ses yerleşimi söz konusudur.

Aşağıdaki şekillerin her birinde kök seslerin yerlerini inceleyin:

İlgili minörün kök sesinin bulunması:

Majör dizi ile aynı sesleri içeren doğal minör dizisi, **ilgili minör** olarak bilinmektedir. İlgili minör dizisinin kök sesi, majör dizinin kök sesinden **bir buçuk ton aşağıda** yer alır. Şablonda ise **majör dizinin kök sesinden iki önceki nota** olarak da düşünülebilir. Eğer bu notayı da şablon içerisinde görmeyi öğrenmek isterseniz, kitabın sonunda yer **EK 1'e** bakabilirsiniz.

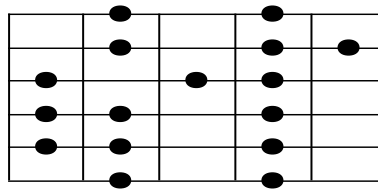
DEĞERLENDİRME SORULARI:

1. Majör dizi kalıbından kök sesin yerini nasıl görebiliriz? İki farklı kök sesin yerleşimlerini açıklayınız.
2. Hangi durumda aynı majör dizi şekli içerisinde kök sesin 3 oktavda görselleştirilmesi mümkün olur? Açıklayınız.
3. Bir majör dizinin ilgili minör dizisi nedir?

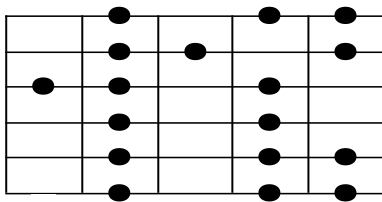
UYGULAMALAR:

1. 1-3 ve 1-34 parçacıklarına ilişkin bilgilerinizi kullanarak, aşağıdaki şekiller üzerinde kök seslerin yerlerini tespit edin. Yanıtlarınızı bir önceki sayfadaki şekillerle kıyaslayın ve yanlışlarınızı düzeltin.

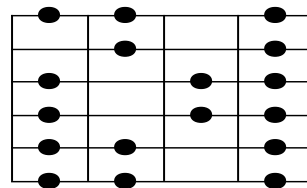
Şekil A.

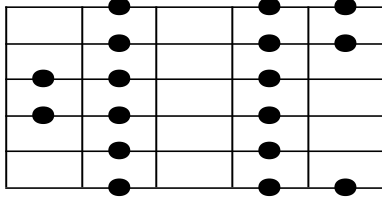
Şekil B.

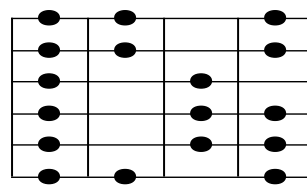
Şekil C.

Şekil D.

Şekil E.

2. Şu anda istediğimiz herhangi bir tonda majör diziyi dikey olarak klavyede görebilmek için gerekli bilgilere sahipsiniz. Aklınıza gelen herhangi bir notayı (örneğin, Re) her bir telde kök ses olarak seçip, majör diziyi o tondan çalmayı deneyebilirsiniz. Ancak bir kök sestən diğerine hareket etmek zorunda değilsiniz; şekilleri en pesten en tiz notaya doğru (ve tam tersini de yaparak) da çalışabilirsiniz. Bunu yaparken sayfadaki şekillere **bakmayın**, gitar klavyesinde şablonu görebilmek asıl amaçtır.

Not: Re notası ince ve kalın mi tellerinde 10. perdede, Si telinde 3. perdede, Sol telinde 7. perdede, Re telinde 12. perdede, la telinde 5. perdede yer almaktadır. Bu noktaları şablonun kök ses yerleşim noktalarından herhangi birine denk getirdiğiniz düşünerek Re majör dizisini bütün klavyede görüp çalabilmelisiniz..

BÖLÜM 3: MAJÖR DİZİ ŞABLONUNDA YATAY OLARAK HAREKET ETMEK

Bu noktaya kadar öğrendiklerimizle aşağıdaki becerileri kazanmış olduk:

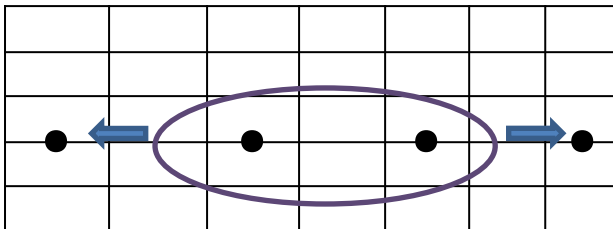
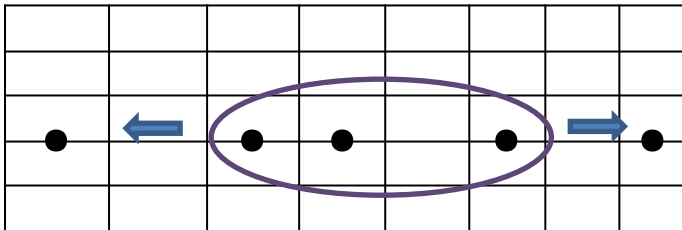
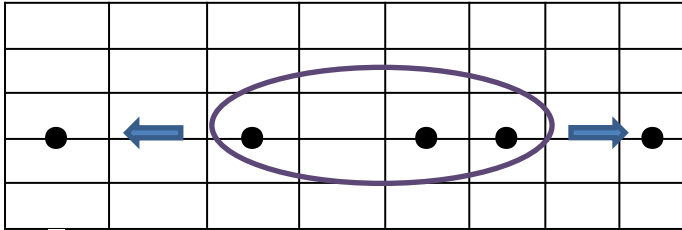
1. Majör dizi şablonunu klavyenin farklı yerlerinde dikey yapılar olarak görebilmek.
2. Majör diziye istediğimiz herhangi bir tonda çalmak.

Bu bölümde ise majör dizi şablonunu istediğimiz her noktada **yatay olarak klavyeye yaymayı** öğrenmeye başlayacağız. Bunu yaparken de yine majör dizi şablonuna ilişkin bilgimiz kullanacağız.

Bir sonraki diyatonik notayı bulmak: İki perde tize ya da iki perde pese

Şimdi öğreneceğimiz “bir sonraki diyatonik (yani, “ton içinde kalan”) nota” kuralı, , majör dizi şablonundaki parçacıklara has bir özelliktir. Bu noktadan itibaren kısaca “bir sonraki nota kuralı” olarak isimlendireceğiz.

Bildiğiniz gibi, majör dizi şablonunda 5 parçacık bulunmaktadır. Bir sonraki nota kuralı, bu parçacıkların ilk (en peste kalan) veya son (en tizde kalan) notasından sonra gelen ve yine tona ait olan notayı derhal görmemizi sağlar. Aşağıdaki şekillere bakarak klavye üzerinde inceleyelim:

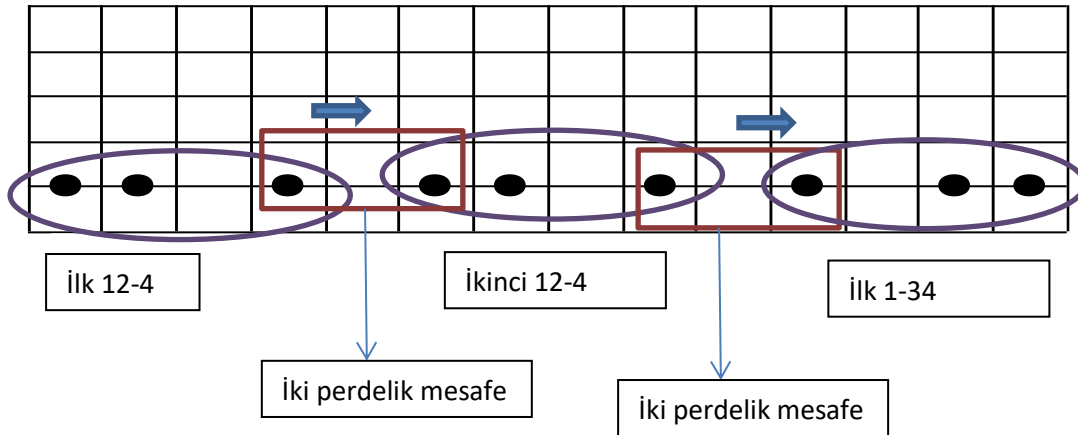
Görüldüğü gibi, klavye üzerindeki bir parçacık (elips içine alınmış olan parçalar), **her iki ucundan 2 perde pese VEYA tize hareket edebilir.**

Bu kural, herhangi bir parçacığı klavyede **tonun dışına çıkmadan** (yani diyatonik olarak) nasıl yatay (sağa veya sola) biçimde hareket ettirebileceğimiz konusunda bize yol gösterir. Pek çok farklı şekilde kullanılabilir, biz bu noktada kuralı **majör dizi şablonu** ile birlikte kullanacağız.

Majör dizi şablonu ve bir sonraki nota kuralı: Sınırsız yatay hareket

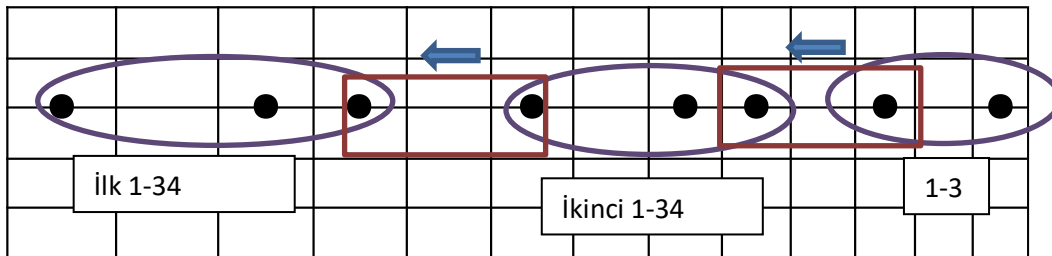
Majör dizi şablonundaki parçacıkların sırası, bir sonraki nota kuralı sayesinde klavyeye yatay hareket için de uygulanabilir. Yapmamız gereken tek şey, bulunduğumuz parçacığın **son veya ilk notasından iki perde hareket etmek ve sıradaki doğru parçacığı kullanmaktır.**

Şimdi, ilk 12-4 parçacığı ile pesten tize doğru hareket etmek istediğimizi düşünelim.

Gördüğünüz gibi, ek başka şekilleri veya tonu düşünmeksizin klavyede rahatlıkla yatay olarak hareket etmek mümkün olmaktadır. Tek yapmamız gereken majör dizi şablonunu her seferinde iki perde hareket ederek pes ve tize doğru **doğru şekilde** kullanmaktır. Burada şablonu **ilk 12-4'den başlattık; tize doğru gittiğimiz için** de parçacıktaki en tiz notanın 2 perde ilerisindeki ikinci 12-4'ü ve sonrasında iki perde ileride ilk 1-34'ü kullandık.

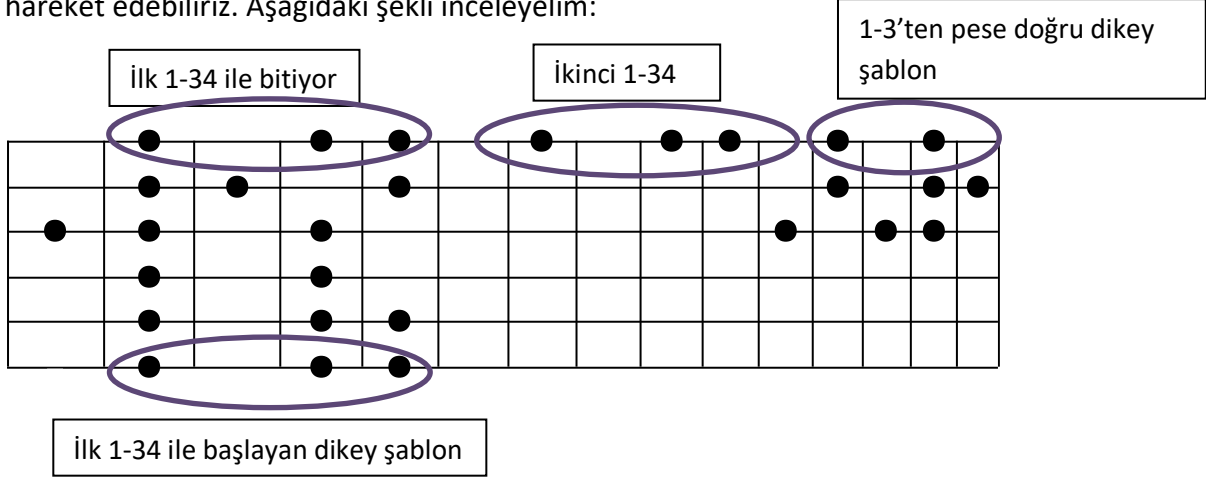
Pese doğru hareket etmek istersek de, yapmamız gereken şey parçacığın en pes (en son) notasından iki perde ilerlemek ve bu kez şablonu **pese doğru** kullanmaktır. Aşağıdaki şekli inceleyin:

Burada 1-3 parçacığından başlayıp bu kez pese doğru hareket ediyoruz. Bu nedenle de şablonda 1-3'den **önce gelen** ikinci 1-34'ü ve ardından **ilk 1-34'ü** klavyede görmemiz gerekir.

Yatay ve dikey hareketi birlikte kullanmak: Sınırsız yatay ve dikey hareket

Bir sonraki nota kuralını majör dizi şablonuyla birlikte doğru biçimde kullanmaya alıştığımızda, şablondaki herhangi bir parçacıktan klavyenin her yerine sınırsız biçimde hareket edebiliriz. Aşağıdaki şekli inceleyelim:

Burada önce kalın Mi telinde ilk 1-34 parçacığından başlayarak bütün şablonu dikey olarak görüyoruz. Şablon kalın ve ince mi tellerinde aynı parçacığı içerdiği için, yine ilk 1-34 ile bitiyor.

- İlk 1-34 parçacığı ile ince Mi telinde biten şablon, bu kez ince mi telinde bir sonraki nota kuralı ikinci 1-34'e geçiş yapıyor.
- Ardından yine tek telde bir sonraki nota kuralı ile ilerleyip 1-3'e erişiyor.
- 1-3'e eriştikten sonra da bu kez şablon dikey olarak devam ediyor.

Bir sonraki nota kuralı ile majör şablonu kullanılırken dikkat edilmesi gerekenler:

Görüldüğü gibi, klavyede majör dizi şablonunu doğru şekilde tize ve pese doğru öğrenen herkes, bir sonraki nota kuralı ile birlikte klavyede her yönde serbestçe hareket edebilir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken 2 nokta bulunmaktadır:

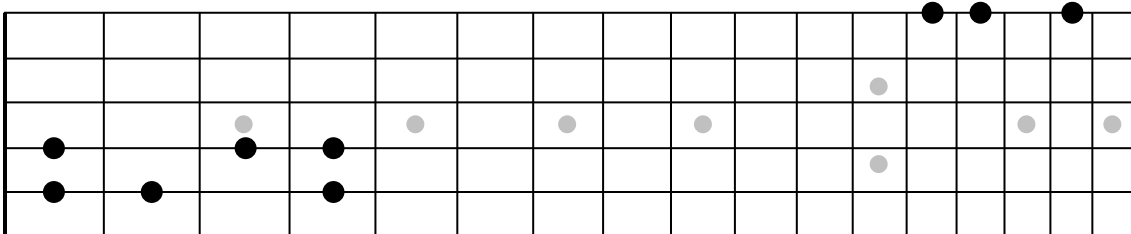
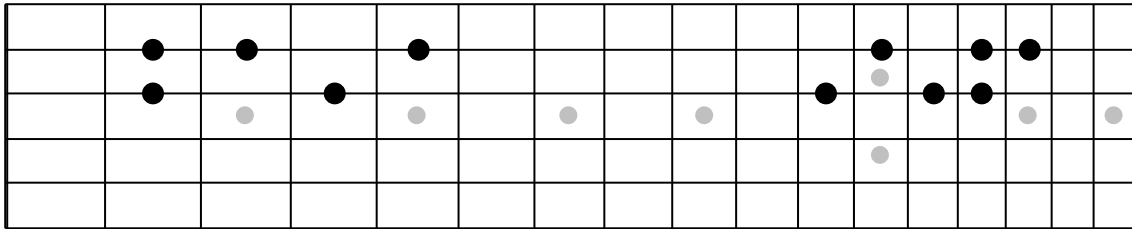
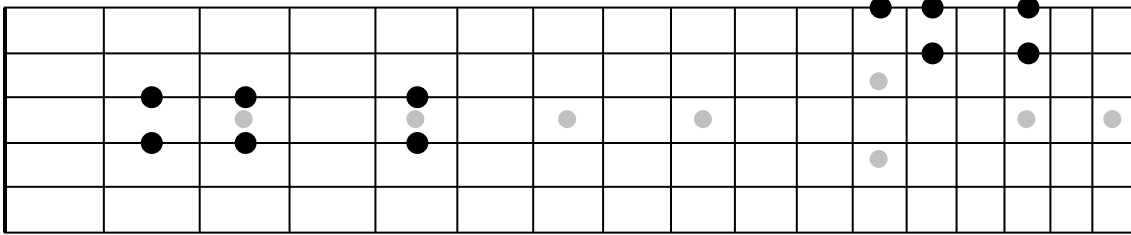
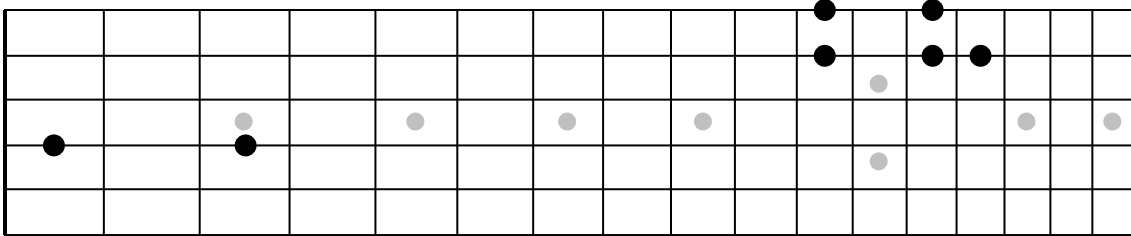
- 1- Parçacıklar yatay hareket ederken ortak nota içermemelidir. Yani parçacığın son veya ilk notası, bir sonraki veya bir önceki parçacık ile **temas halinde olmamalıdır**. Bir sonraki nota kuralına göre, parçacığın ilk veya son notasından **2 perde hareket** zorunludur. Aksi takdirde farklı yapılar oluşacaktır ve bu yapıları burada şimdilik ele almayacağız.
- 2- Her zaman için **şablonun hangi parçacığını çaldığımızı bilmek zorundayız**. 1-3 parçacığında bu durum sorun olmaz, ama diğer tüm parçacıklar için çok dikkatli olmak gerekir. Örneğin birinci veya ikinci 1-24'ü mü çaldığımızı her zaman bilmemiz gerekmektedir. **Bu bir dezavantajdır ve bir sonraki bölümde bu dezavantajı nasıl ortadan kaldırıp klavyede kaybolma olasılığı olmadan nasıl hareket edebileceğimizi de öğreneceğiz.**

DEĞERLENDİRME SORULARI

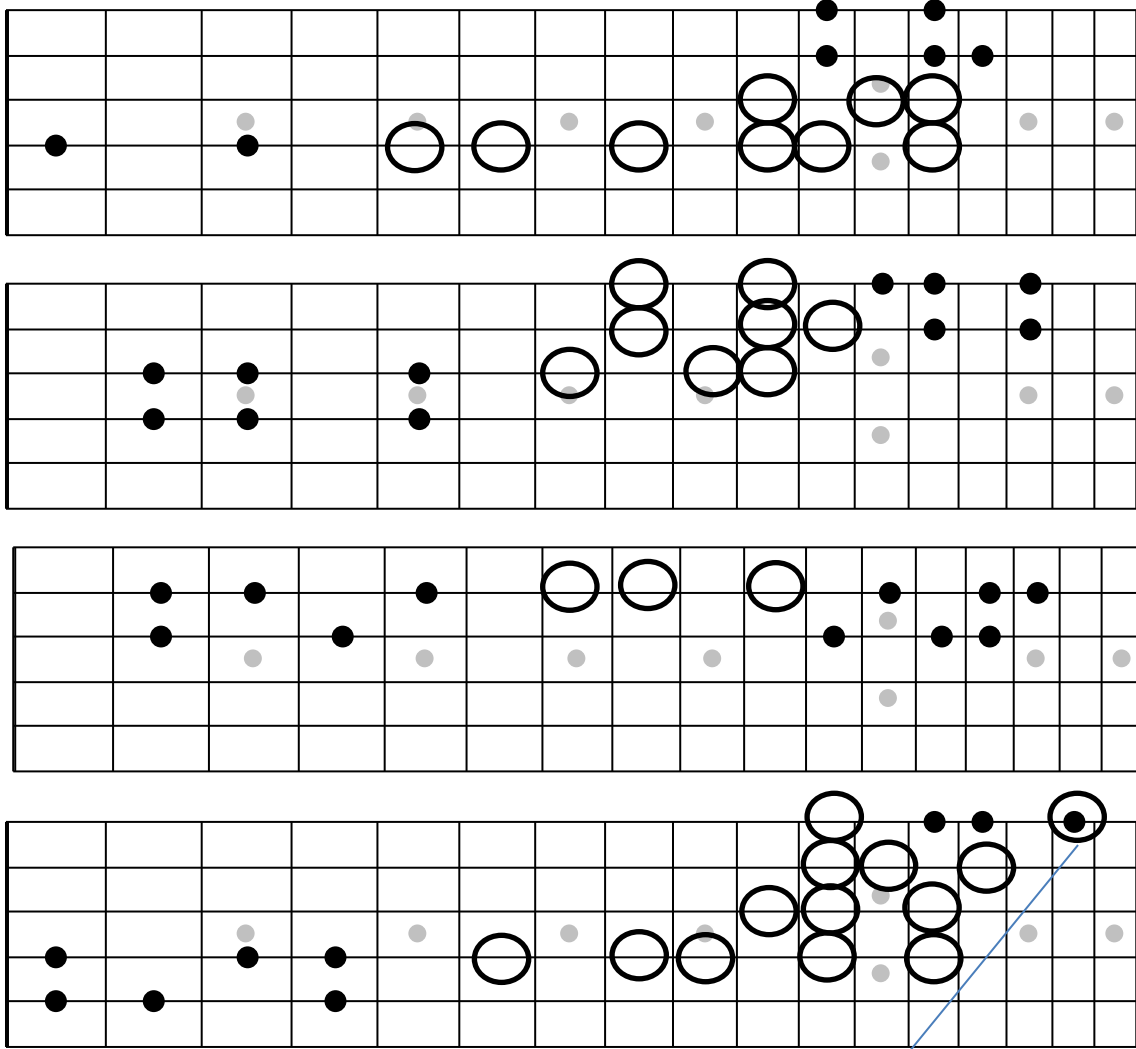
- 1- Bir sonraki nota kuralını açıklayınız.
- 2- Tek teldeki bir parçacık ile bir sonraki nota kuralı kullanılarak şablon içerisinde pese ve tize doğru nasıl hareket edilir?
- 3- Bir sonraki nota kuralı ile majör dizi şablonu kullanılırken nelere dikkat edilmelidir?

UYGULAMA

Bir sonraki nota kuralını majör dizi şablonu ile birlikte doğru biçimde kullanarak, aşağıdaki şekillerde klavyenin farklı noktalarında yer alan parçacıkların **pesten tize ve tizden pese doğru** nasıl ilerleyebileceğini klavyede çizin ya da gözünüzde canlandırın. Pek çok ihtimal olabileceği için her bir duruma yönelik birden fazla yol bulmaya çalışın. Bir sonraki sayfadaki çözümler ile kontrol edin.

ÇÖZÜMLER: Not: Başka pek çok çözüm olabilir; buradaki çözümler bir sonraki nota kuralına uygun olan bazı olasılıkları içermektedir.

Bir sonraki nota kuralına
göre klavyede
gözümlenen son nota!

BÖLÜM 4: MAJÖR DİZİ ŞABLONUNDAKİ PARÇACIK ÇİFTLERİ VE HAREKETLERİ

Bir önceki bölümde bahsettiğimiz üzere, iki nota kuralını şablon ile kullanırken her zaman için şablonun **hangi parçacığını çaldığımızı bilmek zorundayız**. Tecrübeli gitaristler bu bir sorun değildir; çünkü zamanla şekiller ile sesler arasındaki bağlantı geliştikçe, **kulağımızı kullanarak** bir sonraki parçacığın 12-4 mü yoksa 1-34 mü olduğunu anlamak mümkündür. Zaten klavyenin görselleştirilmesine dayalı sistemlerin asıl amacı da, kulağın bu şekilde geliştirilmesidir. Böylece enstrüman üzerinde kulağımızı kullanarak rahatlıkla hareket etmemiz mümkün olmakta ve sürekli olarak şekillere güvenmeye gerek kalmamaktadır.

Ancak bu sistem **tecrübeden bağımsız olarak herkese beceri kazandırmayı amaçlamaktadır**. Bu nedenle, şimdi yine çok basit ama çok etkili bir yapı olan **parçacık çiftlerini** öğreneceğiz. Bu yapıları bir kez öğrendikten sonra **artık klavyede kaybolmak mümkün değildir**, çünkü her bir parçacık çifti, şablonun geri kalanı hakkında anında bilgi sağlamaktadır.

Kitabın bir sonraki yani son bölümünde bu yapıların ileri düzeyde kullanılışlarına ilişkin de bilgi yer almaktadır. Ancak başlangıç ve orta düzeydeki gitaristler için sadece bu bölümü bitirmek bile çok büyük ilerleme kaydetmelerini sağlayacaktır.

Parçacık çiftlerini tanıyalım

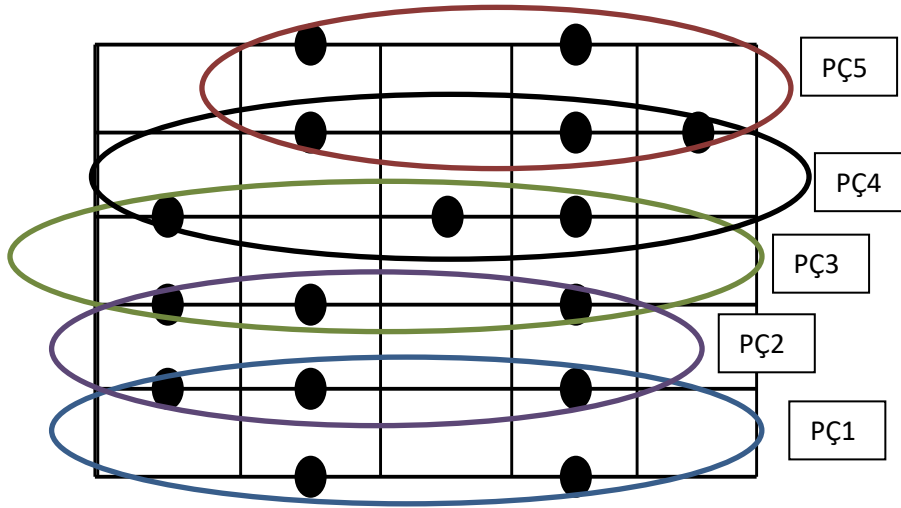
Parçacık çiftleri, dikey majör dizi şablonunun **ardışık iki telde** oluşturduğu yapılardır.

Toplam 5 adet parçacık çifti vardır ve **tek telden oluşan parçacıkların** aksine, her bir parçacık çifti (PÇ) **benzersiz bir konfigürasyona sahiptir**. Bu nedenle de, herhangi biri klavyede görüntülendiği anda şablonun geri kalanı hakkında bize anında bilgi sağlamaktadır.

Parçacık çiftleri de sadece benim oluşturmuş olduğum bu sistemde kullanılan yapılardır; başka herhangi bir kaynakta yer almamaktadırlar. Pek çok farklı şekilde kullanılmaları mümkündür, ancak burada sadece majör dizi ile ilgili kullanımlarını inceleyeceğiz. Parçacık çiftlerinin isimlendirmeleri de bana aittir. Ancak, **isimlerin ezberlenmesine kesinlikle gerek yoktur**. İsimlerin amacı, okuyucuların benim hangi yapıdan bahsettiğimi anlamasını sağlamaktır; ama klavyede bunları kullanmak için isimlere ihtiyacımız bulunmamaktadır. **Bilmemiz gereken tek şey, bu yapıların her birinin şablondaki yeridir**. Şablonu bilen birisi için de bu zaten fazlasıyla kolaydır.

NOT: Parçacık çiftlerini kullanarak majör dizi şablonunda kök seslerin yerlerini bulmak isterseniz, kitabın sonundaki **EK 1'e** bakabilirsiniz.

Şimdi parçacık çiftlerini şablonun içerisinde görelim:

Gördüğünüz gibi, her bir parçacık çifti iki tele yayılmakta ve şablonda kendisinden önce ve sonra gelen yapılarla birer teli paylaşmaktadır. Özetlersek:

- İlk parçacık çifti (**PÇ1**), benzersiz 1-3 parçacığı ile başlamaktadır. Şablonu bilen herkesin de bileceği üzere, bunu ilk 12-4 parçacığı izlemektedir. PÇ1, 1-3 parçacığını içerdiği için toplamda 5 nota içerir.
- İkinci parçacık çifti (**PÇ2**), iki adet 12-4 parçacığını içermektedir. Toplamda 6 nota içerir.
- Üçüncü parçacık çifti (**PÇ3**), bir adet 12-4 ve bir adet 1-34 içerir. Toplamda 6 nota içerir.
- Dördüncü parçacık çifti (**PÇ4**) ise iki adet 1-34 içerir. Toplamda 6 nota içerir. Şekilde bu parçacığa düzeltme uygulanmıştır, çünkü ikinci parçacığı B teline denk gelmiştir!
- Beşinci ve son parçacık çifti (**PÇ5**) ise 1-34 ile başlayıp, 1-3 ile son bulur. Tıpkı PÇ1 gibi, PÇ5 de toplamda 5 nota içerir.

Bunları **ezberlemeye çalışmayın**. Sadece şekle bakarak okuyun. **Eğer şablonu biliyorsanız, sadece mantığınızı kullanarak aşağıdaki tabloyu anlamanız ve tamamlayabilmeniz gerekir:**

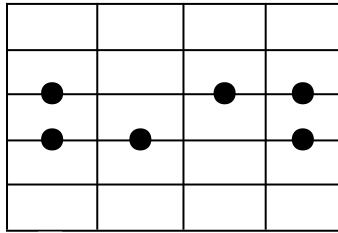
Parçacık çiftinin içeriği	Parçacık çiftinin ismi
İkinci 1-34 ve
..... ve ikinci 1-34	PÇ4
İkinci 12-4 ve ilk 1-34
İlk 12-4 ve.....
1-3 ve ilk 12-4	PÇ1

Şimdi parçacık çiftlerinin nasıl işimize yarayacağını göreceğiz; bu süreç parçacık çiftlerini özümsememizi çok daha kolay hale gelecek.

Parçacık çiftleri ile şablonu ilişkilendirmek: Klavyede kaybolmadan sınırsız hareket!

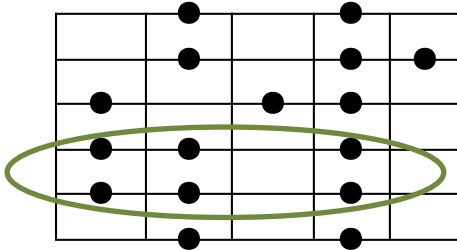
Daha önce de bahsettiğim gibi, parçacık çiftleri benzersizdir; bu nedenle de klavyede bir yer ve yön bulma sistemi gibi iş görürler!

Bir örnekle inceleyelim. Örneğin, şablonun tam ortasında yer alan, ikinci 12-4'ü ve ardından ilk 1-34'ü içeren parçacık çiftini (PÇ3) düşünelim:

Re ve sol telleri üzerinde PÇ3

Şablonu bilen herkes, bu noktada şeklin gerisini derhal zihninde tamamlayabilir! Tize doğru gittiğimizde ikinci 1-34'ü çalmamız gerekir; pese doğru gittiğimizde ise ikinci 12-4'ü görebilmeliyiz.

Şimdi, bir sonraki nota kuralı ile parçacık çiftlerini birleştireceğiz. Tek tel parçacıklarını kullanmaktan çok daha etkili olacağını göreceksiniz!

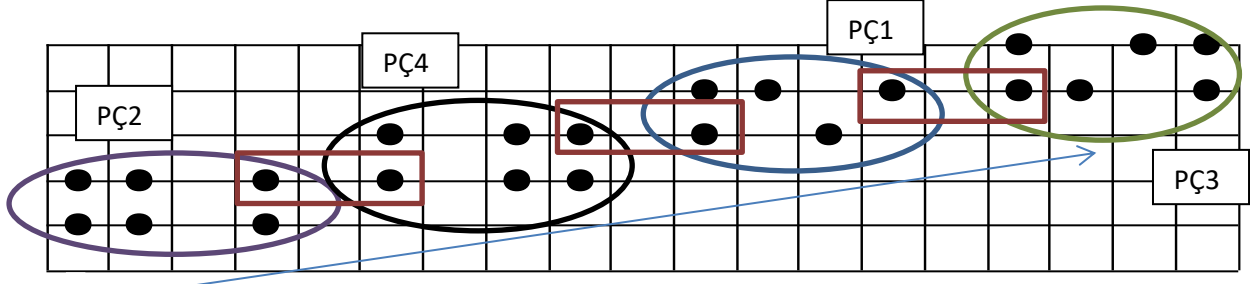
Not: Benzersiz yapıları nedeniyle, parçacık çiftleri şablon içerisindeki herhangi bir notanın yerini özümsemek için rahatlıkla kullanılabilir. Örneğin, şablonda kök sesin yerini parçacık çiftleri ile tarif etmek istersek:

- PÇ2'nin ilk parçacığının **ikinci** notası ve
- PÇ4'ün ilk parçacığının son notası şeklinde de düşünebiliriz.

Şablonda kök sesin yeri ile ilgili daha fazla bilgi için kitabın sonunda yer alan EK1'e bakabilirsiniz.

Bir sonraki nota kuralı ve parçacık çiftleri: Tize doğru çapraz hareket örneği

Aşağıdaki şekilde en solda yer alan PÇ2 ile başlayalım:

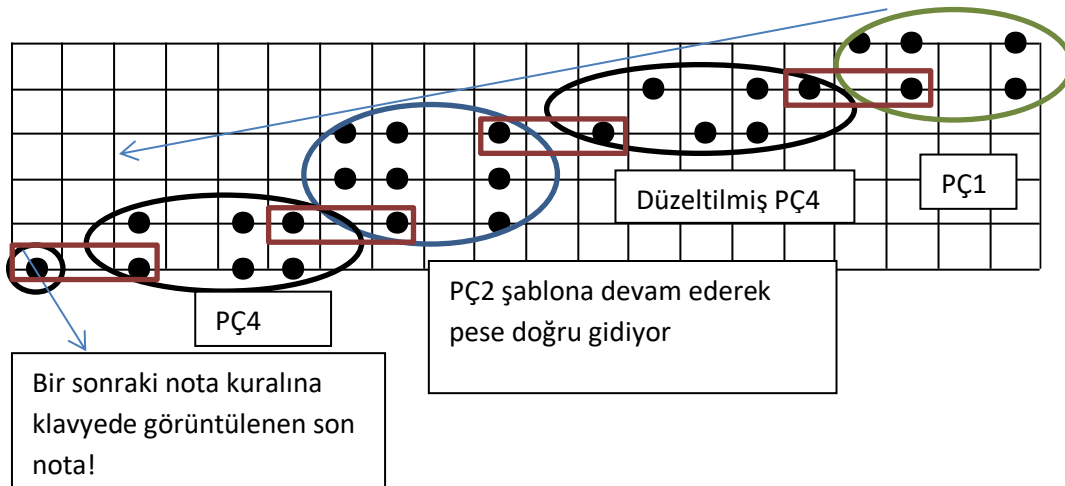
Bir sonraki nota kuralı doğru kullanıldığında, şablonun sırası yatay harekette de gözlenebilmelidir!

Aşağıdaki notları okurken şekli de inceleyin:

- Re ve Sol telleri üzerindeki iki ardışık 12-4 ile hareket başlıyoruz. İki perde ileri giderek (bir sonraki nota kuralı) şablona kaldığımız yerden devam ediyoruz.
- İki ardışık 1-34 ile PÇ4 oluşuyor; yine iki perde ilerleyip sıradaki 1-3 parçacığını ve ardından ilk 12-4'ü çalıyoruz.
- Böylece PÇ1 oluşuyor. Ancak bu sırada PÇ1'e düzeltme uygulanması gerekiyor, çünkü Si teli kullanılıyor.
- Sırada ikinci 12-4 var, yine iki perde ilerleyerek onu ve ardından ilk 1-34'ü çalıyoruz; böylece PÇ3 oluşuyor.
- Dilersek bu noktadan da devam edebilir ve sıradaki ikinci 1-34'Ü çalabiliriz! (şekilde yok).

Bu noktada büyük resme baktığınız zaman (büyük mavi ok işareti ile gösterilen), şablonun 12-4, 12-4, 1-34 vs... şeklinde devam ettiğini **rahatlıkla görebilmeniz gerekir**. Ancak, tek teldeki parçacıklarla yaptığımızın aksine, bu kez her iki perdelik harekette **bir sonraki tele geçiyoruz**, çünkü parçacık çiftleri iki tele yayılan yapılar. Bu da bize klavyede **çapraz hareket** imkanı veriyor.

Bir sonraki nota kuralı ve parçacık çiftleri: Pese doğru çapraz hareket örneği

Parçacık çiftleri ile bir sonraki nota kuralını birleştirdiğimiz bu son örneğin üzerinde yer alan açıklamaları okuyup kendi çıkarımlarınızı yapabilirsiniz. Bu şekilde de büyük resme baktığınızda şablonun **pese giderken doğru sırayla kullanıldığını görmemiz gerekir**. Ayrıca, parçacık çiftleri ile bulunduğumuz her noktada şablonu dikey olarak görmeyi ve bu şekilde devam etmeyi de seçebiliriz.

Parçacık çiftleri ile bir sonraki nota kuralını kullanarak pese doğru giderken de yine her seferinde bir üstteki tel çiftine geçtiğimize dikkat edin. Bu sayede ince mi ve si telinde başlayıp, kalın minin son perdesine kadar gelebiliyoruz.

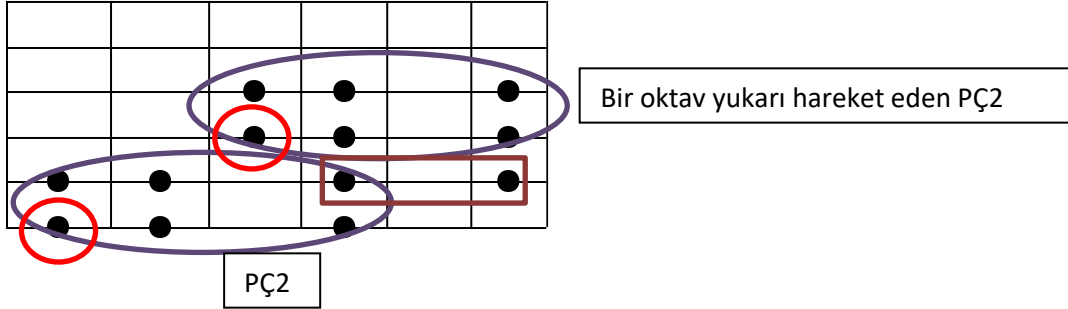
Gördüğünüz gibi, şablonu doğru şekilde özümseyip son derece basit bir kuralı kullanarak klavyenin bir ucundan diğerine rahatlıkla hareket etmemiz mümkün olmaktadır. Farklı şekillerin ezberlenmesi ve daha sonra birleştirilmesi ya da her tonun ayrı ayrı çalışılıp ezberlenmesi **kesinlikle gerekli değildir**. Bu fikirler her tonda aynı şekilde çalınabilir; bu nedenle de klavye şekillerinde pozisyon ya da perde numarası bilgisi **kasıtlı olarak verilmemiştir**. Gitar klavyesinde hangi tonda olduğumuzun tek başına bir önemi yoktur; önemli olan, şablon içerisinde doğru sesleri görebilecek şekilde hareket edebilmektir.

Parçacık çiftleri ile bu bölümde yapacağımız son çalışma, bu yapıların bir ya da birkaç oktavlık mesafelere hareket ettirilmesini sağlayacak. Bunu yaparken de her seferinde aynı parçacık çiftini kullanacağız. Bu sayede başka bir bilgiye ihtiyaç duymadan, sadece aynı şekle odaklanarak çapraz hareket etmemiz mümkün olacak.

NOT: Bu bölümde klavyede oktav şekillerini de görmeyi de öğreneceğiz. Gerekli bilgi zaten bu bölümde mevcut, ama daha detaylı bilgi isteyenler kitabın sonundaki **EK 3'e** bakabilir).

Parçacık çiftlerinin bir veya bir kaç oktavlık hareketleri

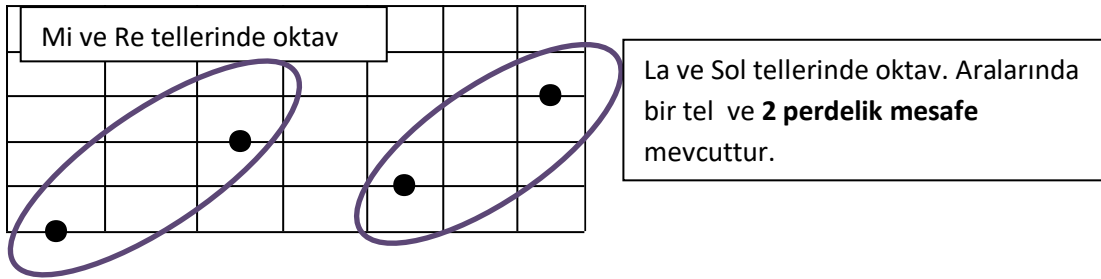
6 nota içeren tüm parçacık çiftleri (PÇ2, PÇ3 ve PÇ4), bir sonraki nota kuralı ile birlikte kullanıldığında toplam 7 notalık yapılara dönüşmektedir. Majör dizinin 7 notasının sıralı bir şekilde görüntülenmesini sağlayan bu yaklaşım sayesinde, aynı şekil bir sonraki **oktava** rahatlıkla aktarılabilen ve **klavyede aynı şekli kullanarak** hareket etme imkanı vermektedir. Aşağıdaki şekli inceleyelim:

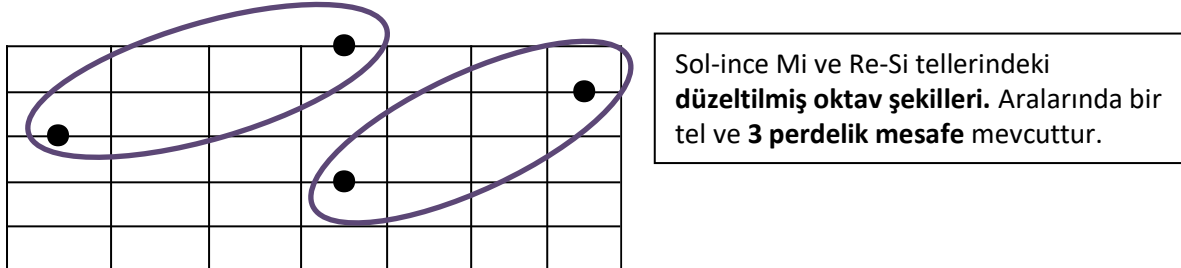
İki adet 12-4 parçacığı içeren PÇ2, en tizdeki notasından bir sonraki nota kuralını kullanarak hareket etmektedir. Bu hareketi sol elde yapmanın en pratik yolu, 4. parmakla *slide* (perde üzerinde kayma hareketi) yapmaktır. Böylece aynı telde 4 nota görüntülenmiş olmaktadır.

Bir sonraki nota kuralını uyguladıktan sonra PÇ2 bir alttaki tel çiftine geçmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yeni oktava geçen PÇ2'nin başlangıç notasının ilkinde kıyasla **tam bir oktavlık** mesafe kat etmiş olmasıdır. Kırmızı renkle daire içine alınan iki nota, bir oktav aralıktaki aynı iki notayı göstermektedir.

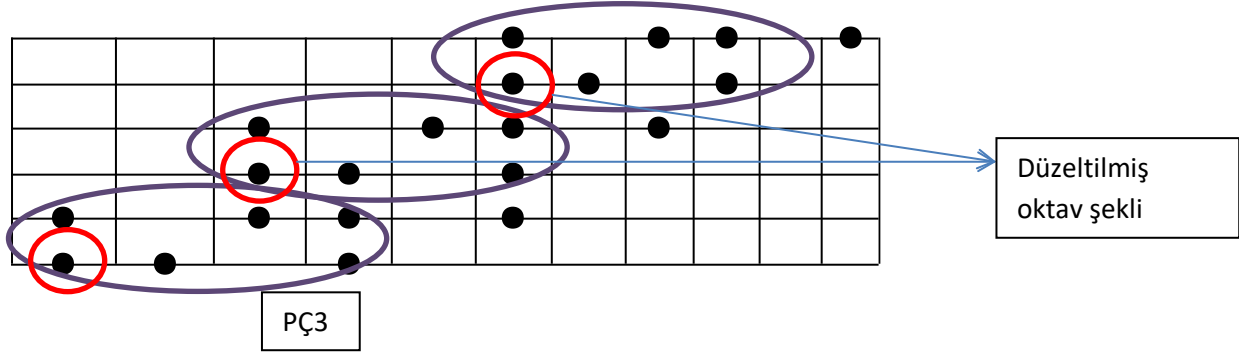
Oktav şeklini bilmeyen gitaristler için anlatmak gerekirse, şu şekilde özetleyebiliriz: Bir notanın gitarda oktavını bulmak için, gidilen yönde **bir tel atlayıp, yine gidilen yönde 2 perde hareket etmek gerekir**. Aşağıdaki şekli inceleyin:

Si teli atlandığında veya kullanıldığında ise, aşağıdaki şekilde düzeltilmesi gerekir. İki notanın konumları arasında bu kez **3 perdelik mesafe** oluşur. Aşağıdaki şekli inceleyin:

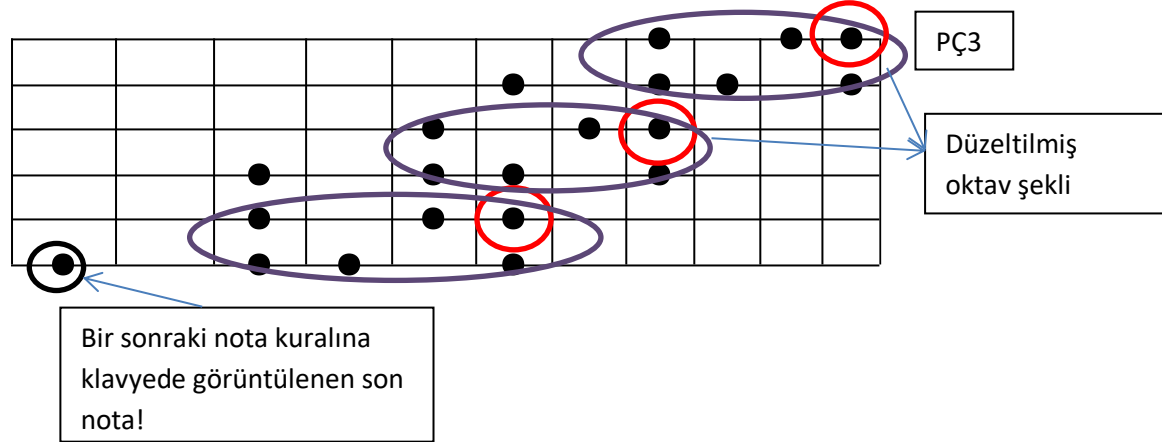
Oktav mesafesini klavyede görmeyi öğrendiğimize göre, artık, tüm parçacık çiftlerini rahatlıkla bir veya birkaç oktav hareket ettirmeye başlayabiliriz. Aşağıdaki örneği inceleyin:

Şekle baktığınızda, bir adet 12-4 ve bir adet 1-34 içeren PÇ3'ün bir sonraki nota kuralını en tiz notasından kullanarak her seferinde nasıl aynı şekli izleyip birer oktav yukarı hareket ettiğini artık görebilmeniz gerekir. Dikkat etmeniz gereken tek şey, si teline geçildiğinde oluşan **düzeltilmiş oktav şeklidir**.

Bu noktada PÇ2, PÇ3 ve PÇ4 ile bir veya birkaç oktavlık çıkıcı (tize doğru) hareketi klavyede görebiliyor olmalısınız.

Son olarak yine bu parçacıklardan biri ile pese doğru oktav hareketi gerçekleştirelim.

Yukarıdaki şekilde ince mi ve si telinde yerleşmiş olan PÇ3, **en pes notasından bir sonraki** nota kuralını kullanarak iki perde pese hareket etmektedir. Bu hareketi sol elde yapmanın en pratik yolu, 1. parmakla *slide* (perde üzerinde kayma hareketi) yapmaktır. PÇ3, daha sonra **düzeltilmiş oktav şeklini** kullanarak bir sonraki oktava inmektedir. Hareketin geri kalanı tümüyle aynıdır.

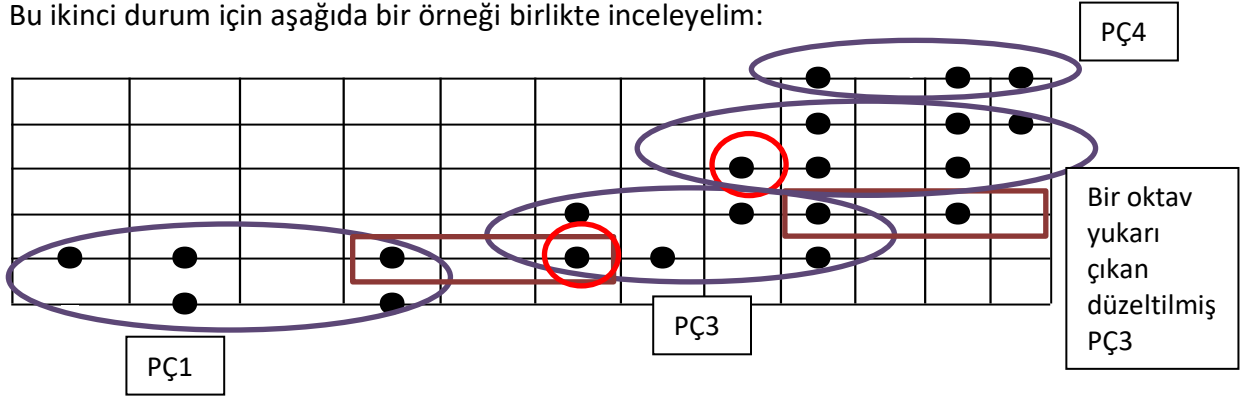
Daha önce de belirttiğim gibi, tize veya pese doğru oktav hareketi PÇ2, PÇ3 ve PÇ4 ile **rahatlıkla kullanılabilir**. Bu parçacık çiftlerinin tümü de 6 nota içermektedir.

Ancak 1-3 parçacığını içeren ve toplamda sadece 5 notası bulunan **PÇ1 ve PÇ5 ile kullanılmamalıdır, çünkü yanlış sonuç verir**.

PÇ1 ve PÇ5 ile oktav hareketi için iki yaklaşım kullanılabilir:

- 1- İster şekli **dikey olarak devam ettirip**, PÇ2 veya PÇ4'e geçin ve onlarla oktav hareketini gerçekleştirin
- 2- veya bir sonraki nota kuralını kullanarak **yatay hareket edip**, bir sonraki parçacık çiftine geçiş yapın ve onunla oktav hareketini gerçekleştirin.

Bu ikinci durum için aşağıda bir örneği birlikte inceleyelim:

- PÇ1, bir sonraki nota kuralını kullanarak en tiz notasından iki perde ileriye hareket etmiş ve şablona kaldığı yerden devam ederek (ikinci 12-4 ve ilk 1-34) PÇ3'e dönüşmüştür.
- PÇ3 ise bir sonraki nota kuralını kullanarak bu kez bir oktav yukarı hareket etmiştir (kırmızı renkle daire içine alınan notalara bakın). PÇ3 si teline geçtiği için, bir üst oktava geçen halinde şekle düzeltme uygulanmıştır.
- Si telinden sonra ise PÇ3 şablona dikey olarak devam etmiş ve ikinci 1-34'e geçiş yaparak PÇ4'e dönüşmüştür.

Bu sonuncu örnekte de gördüğümüz gibi; parçacık çiftlerinin **oktav hareketi** hem **yatay** hareketle hem de **dikey** hareketle birleştirilebilir. Şablondaki yerinizi iyi bilmek kaydıyla, **tek teldeki parçacıkların yatay hareketleri de** bunlara eklenebilir. Bu dört hareketi eksiksiz olarak anladıysanız, son kısımdaki ileri düzey yaklaşımlarına da göz atabilirsiniz. Şu anda **klavyenin her yerinde ve her tonda aynı rahatlıkla majör diziye görebilir ve çalabilirsiniz**. Daha fazla bilgiye ihtiyacınız yok; ihtiyacınız olan tek şey sahip olduğunuz bilgileri özümsemek. **Lütfen acele etmeyin**, çünkü şu anda sandığınızdan çok daha fazla şey biliyorsunuz. Bildiklerinizi gitar klavyesinde kullandıkça bunun daha çok farkına varacaksınız.

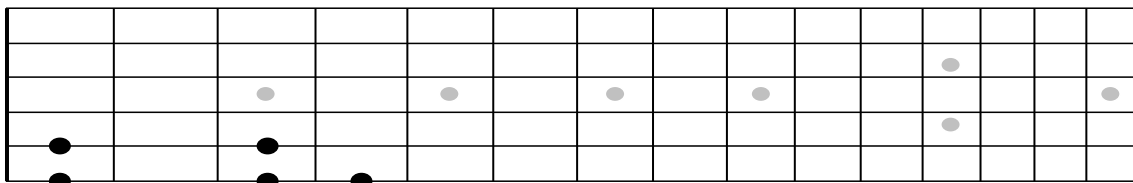
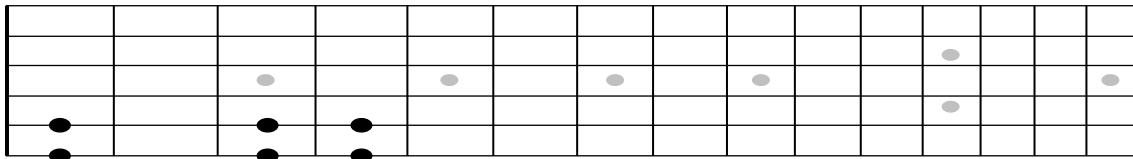
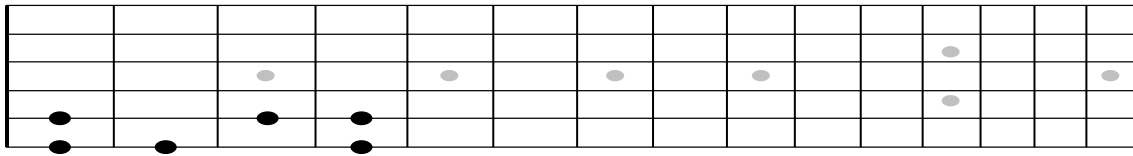
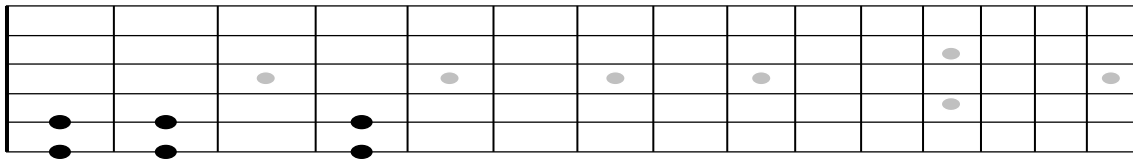
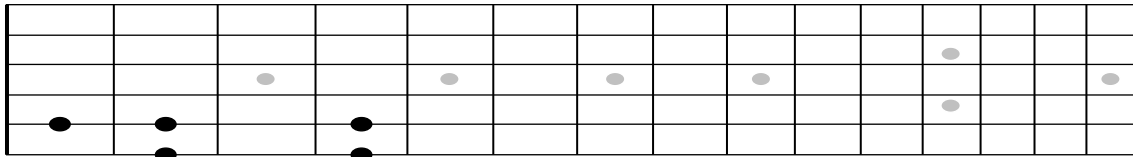
Dilerseniz ileri düzey bilgilerin yer aldığı son kısma da göz atabilirsiniz. Ancak bunu yapmadan önce değerlendirme sorularını ve uygulamaları eksiksiz bir şekilde tamamlamanız gerekir. Aksi takdirde bilgi yüklenmesi oluşabilir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

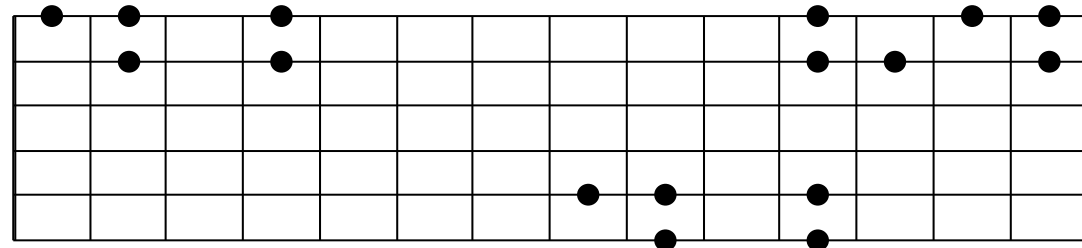
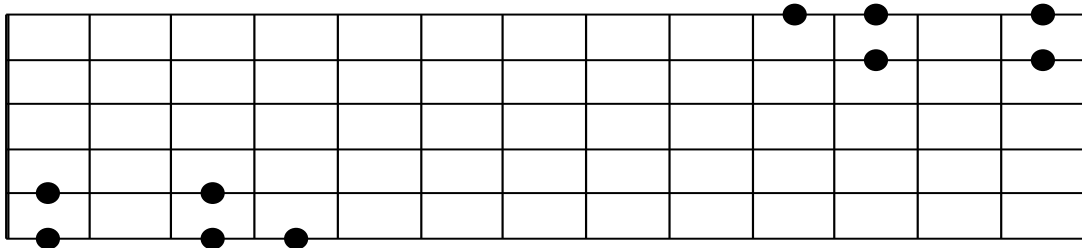
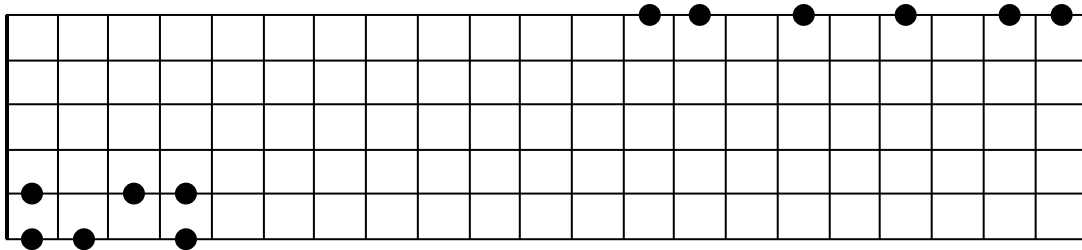
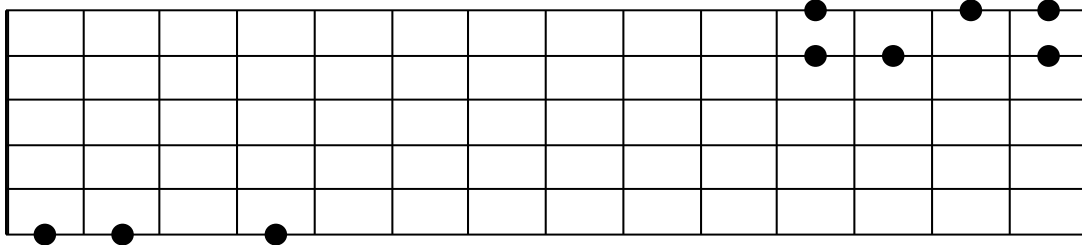
- 1- Parçacık çifti nedir? Tek tel parçacıklarından farkı nedir? Parçacık çiftleri nasıl oluşur?
- 2- Kaç parçacık çifti vardır? PÇ1 hangi parçacık ile başlar? PÇ5 hangi parçacık ile biter?
- 3- Hangi parçacık çiftlerinin toplam 6 notası vardır? Neden?
- 4- Hangi parçacık çiftlerinin toplam 5 notası vardır? Neden?
- 5- Parçacık çiftleri, bir sonraki nota kuralını kullanarak hareket ettiğinde klavyede ne tür hareket oluşur?
- 6- Klavyede oktav şekli nasıl oluşur? Düzeltme uygulandığında ne fark oluşur?
- 7- Parçacık çiftlerinin oktav hareketi esnasında neye dikkat edilmelidir?
- 8- Parçacık çiftlerinin hangi tür çapraz hareketi esnasında hep aynı parçacık çifti kullanılır?
- 9- Birlikte kullanılabilen kaç tür hareket söz konusudur?

UYGULAMALAR:

- 1- Aşağıdaki parçacık çiftlerinin sol-si tel çifti için düzeltilmiş biçimlerini çizin.

- 2- Aşağıda klavyedeki konumları verilen parçacık çiftlerini pesten tize VE tizden pese doğru düşünerek ve **bildiğiniz tüm hareket tekniklerini kullanarak birleştirin**. Çok sayıda olasılık bulunmaktadır; önemli olan, teknikleri doğru kullanarak sonuca varabilmektir. Cevaplarınız kontrol etmek için her birini **gitarda ÇALIN**. **Kulağınızı da kullanarak aynı ton içerisinde kalıp kalmadığınızı değerlendirin**.

Artık hem dikey şablonun tümü, hem de tek tel parçacıkları ve parçacık çiftleri ile tüm hareketleri çalışabilirsiniz. Bunu yapmanın en iyi yolu, altyapılar üzerine çalmaktır. İster tonunu kendiniz bulun, ister klavyedeki kök ses bulma bilginizi kullanın, önemli olan tek bir ton içerisinde bütün bu fikirleri kullanabilmek ve rahatça hareket edebilmektir. Kolay gelsin ve iyi eğlenceler!

BÖLÜM 5: İLERİ DÜZEY YAKLAŞIMLAR - PARÇACIK ÇİFTLERİNİN YATAY SIRASI VE ŞABLONUN HER TELDE 3 NOTA İÇEREN KALIPLARLA BİRLEŞTİRİLMESİ

Bu son bölümde ele alacağımız bilgiler tümüyle ileride düzeyde olup, ilk 4 bölümü eksiksiz olarak bitiren ve klavyede uygulayan kişilere yöneliktir.

PARÇACIK ÇİFTLERİNİN YATAY SIRASI

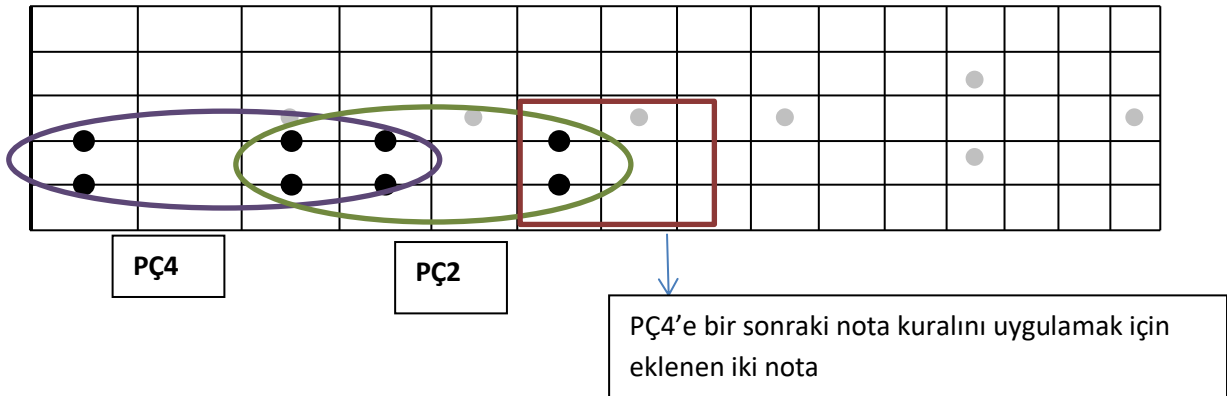
Hatırlayacağınız üzere, parçacıkları veya parçacık çiftlerini bir sonraki nota kuralı ile kullandığımızda, bunları parçacıkların ilk ve son notaları **birbirleri ile temas etmeyecek şekilde** kullanmaya özen göstermiştik.

Parçacıklar veya parçacık çiftleri, **birbirleri ile temas edecek şekilde de sıralanabilir**. Ancak bu durumda ortaya çıkan yapılar daha karmaşıktır ve sistematize edilmeleri daha zordur. Yine de, ezberlemekten mümkün olan her şekilde kaçınarak bu yapıları inceleyeceğiz. Bitirdiğimiz zaman, parçacık çiftlerinin nasıl iç içe geçtiğini ve klavyenin adeta bir yap-boz gibi anlaşılabilirliğini fark edeceksiniz.

Parçacık çiftlerinin yatay sırasını anlamak için, bir sonraki nota kuralından faydalanacak, ancak bu kez **çapraz olarak hareket etmeyecek ve daima aynı tel çifti üzerinde kalacağız**.

Yapbozun küçük parçası: PÇ4 ve PÇ2

Parçacık çiftlerini birbiri ile temas edecek şekilde düşünmeye başlamanın en kolay yolu, PÇ2 ile PÇ4 bağlantısını görmektir. Klavyede bu iki parça birbiri ile çok doğal bir şekilde birleşir; PÇ4'e **tize doğru bir sonraki nota kuralı uygulandığı anda PÇ2 belirir**. Aşağıdaki şekli inceleyelim:

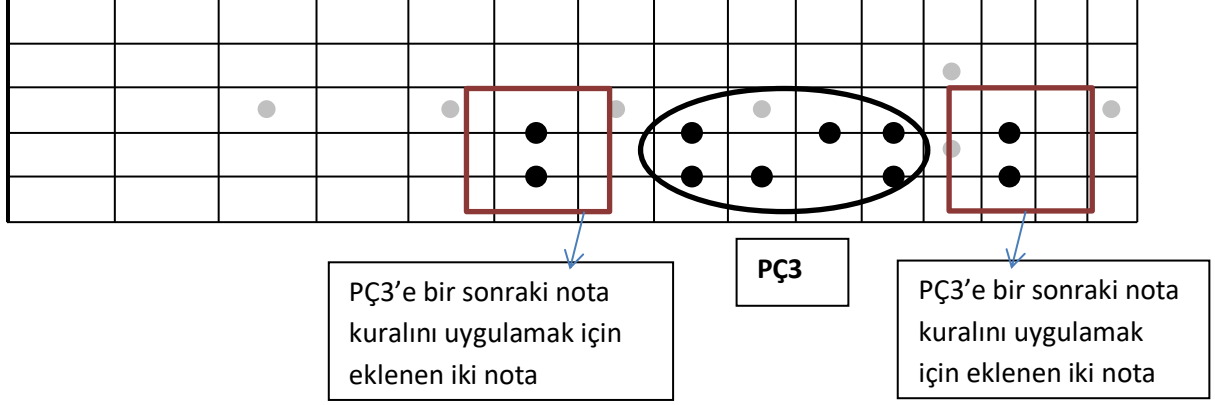

PÇ4 ile PÇ2 arasındaki bu bağlantının görülmesi çok kolaydır ve mutlaka özümzenmelidir.

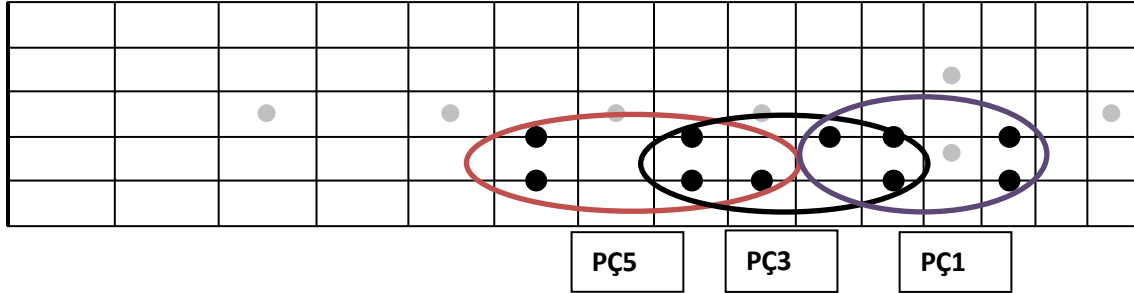
Şimdi yapbozun daha büyük olan kısmına geçecek, arkasından bu iki parçayı birbirine bağlayacağız.

Yapbozun büyük parçası: Bağlayıcı parça olarak PÇ3

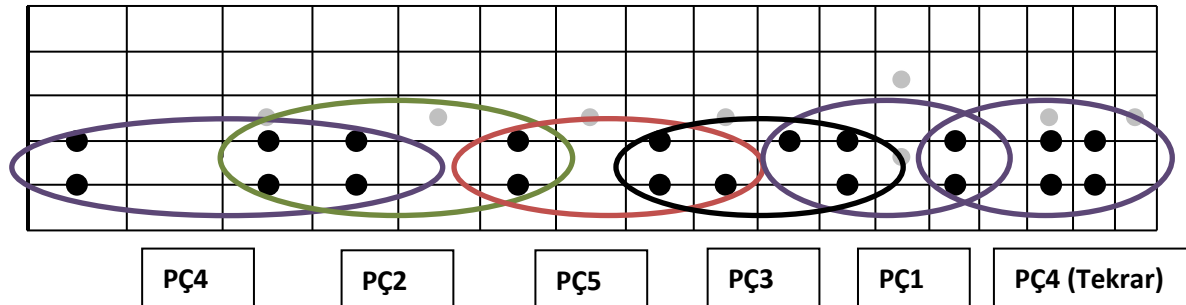
Bir telde 1-24, diğerinde ise 1-34 parçacığını içeren PÇ3, asimetrik yapısı nedeniyle kolaylıkla akılda kalan bir yapıdır. PÇ3'ün **her iki tarafına (hem tize, hem de pese doğru)** bir sonraki nota kuralını uyguladığımız zaman, yapbozun büyük parçası **kendiliğinden** ortaya çıkmaktadır:

Böylece, yapbozun iç içe geçen **PÇ5-PÇ3-PÇ1** kısmı ortaya çıkar. PÇ3'ün ortadaki konumuna dikkat edin; bu konum, PÇ3'ü klavyedeki yatay hareketi açısından büyük kolaylık sağlar:

Yapbozun bütünü görmek: PÇ2-PÇ5 ve PÇ1-PÇ4 bağlantıları

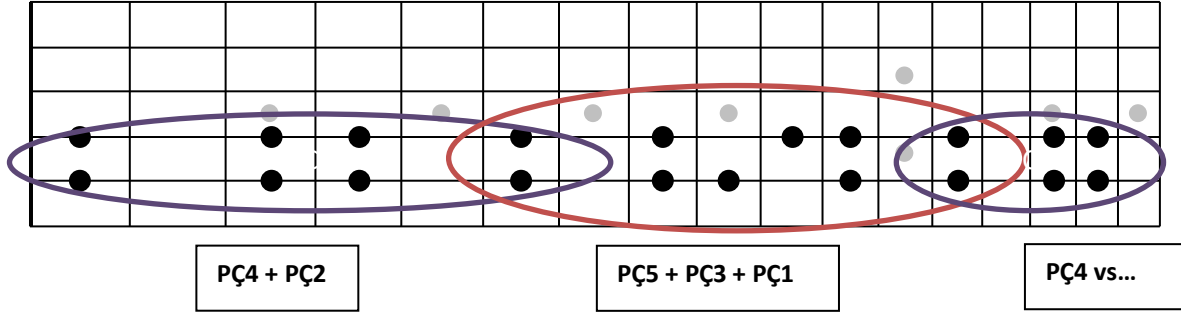
Yukarıdaki şekilde görebileceğiniz gibi, yapbozun küçük parçası ile büyük parçası **iki noktadan birleşmektedir**. PÇ2'nin son notaları PÇ5'e bağlanırken, yapbozun diğer ucunda ise PÇ1'in son notaları ile yeniden PÇ4'e bağlanmaktadır.

Parçacık çiftlerinin yatay sırası: Büyük resim

Parçacık çiftlerinin yatay sırası ilk bakışta karışık gibi gelebilir. Ancak gitarda çalarak sesler ve şekilleri birleştirdiğimizde aslında parçaları birbirine bağlamak gözüktüğünden daha kolaydır!

Dikkat etmiş olabileceğiniz gibi, parçacık çiftlerinin yatay sırasını sayısal olarak kodladığımızda iç içe geçen bir sıralama söz konusudur (**4 2 5 3 1**). Bu sıralama pratik değildir, çünkü her bir parçacık çiftini şekil ve isim olarak ezbere bilmemizi gerektirir. Kolaylık olması bakımından, iki adet çift sayılı (2-4) parçacık çiftinin, tek sayılı (5, 3 ve 1) olan parçacık çiftlerini takip ettiğini düşünebilirsiniz, ya da 425314... şeklinde giden bir döngü olarak aklınızda tutabilirsiniz.

Ama daha pratik olan yaklaşım, **klavyedeki şekillere odaklanarak bunları özümsemek olacaktır**. Örneğin: **PÇ4 ve PÇ2, içi içe geçmiş TEK bir yapı olarak** kolaylıkla görülebilir. **PÇ5, PÇ3 ve PÇ1 de yine bu şekilde, tıpkı bir yapbozun parçaları gibi iç içe geçtiği hayal edilerek özümseenebilir**. Şekle bakarak kendi yaklaşımınızı da oluşturabilirsiniz:

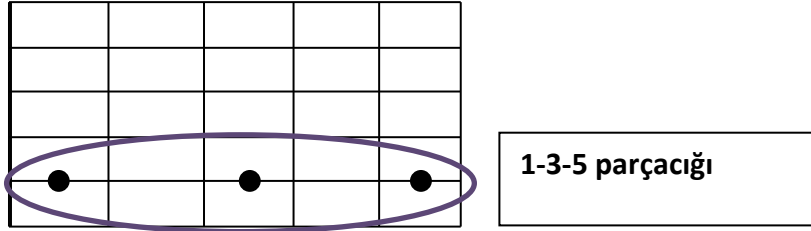

Parçacık çiftlerinin yatay sırasına hakim olmak, klavyeyi görmek açısından kesinlikle ileri düzey bir beceridir. O nedenle bu noktada acele etmeyin. Unutmayın, bu sırayı bilmeden de zaten klavye üzerinde rahatlıkla hareket etmek mümkündür. Ancak bu sıralamayı özümsemiş olduğumuzda, herhangi bir parçacıktan diğerine rahatlıkla geçebilir ve bunların tümüne yine istediğimiz şekilde dikey, yatay veya çapraz hareket yaklaşımlarını uygulayabiliriz. (Not: Sol-Si tel çiftinde bu yapıları kullanmak istediğinizde **düzeltilmiş şekilleri** düşünmemiz gerektiğini unutmayın!)

Not: 6 nota içeren parçacık çiftlerinin oktav hareketi açısından avantajlı olması nedeniyle, kişisel tavsiyem parçacık çiftlerinin yatay sırasından faydalanırken de 6 nota içerenlere öncelik verilmesidir. PÇ4 ve PÇ2 bu anlamda zaten kolaylıkla birleşmektedir. 1-3 parçacığını içeren parçacık çiftlerini (PÇ 5 ve PÇ1) ise yatay olarak PÇ3'e bağlamak büyük kolaylık sağlamaktadır. Ancak bunlar tümüyle kişisel tercih olup, bu noktada **kendi bağlantılarınızı oluşturmak için de çaba sarf etmeye başlamalısınız**.

HER TELDE 3 NOTA (HT3N) İÇEREN KALIPLARA GİRİŞ

Bu noktaya değin şablonu kullanırken özellikle bir parçacığa hiç değinmedim. Ancak her telde 3 nota olarak bilinen kalıpları oluşturmak için aşağıda verilen ve **1-3-5** olarak isimlendirdiğim konfigürasyonu da öğrenmemiz gerekmektedir.

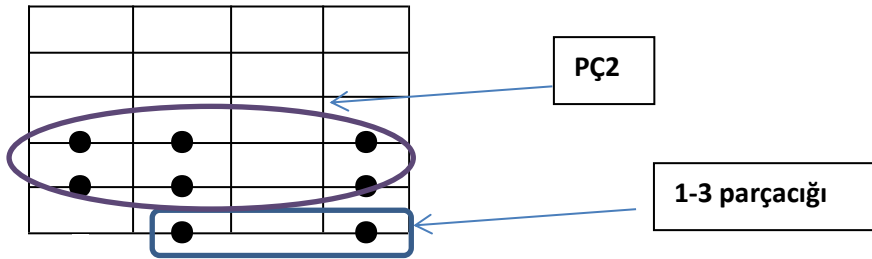
Klavyede 5 perdelik bir yapıyı düşündüğümüzde, bu parçacığı sol elde çalmanın en pratik yolu, **1., 2 ve 4. parmakları** kullanmaktır. Bu sırada 1 ve 2. parmaklar arasında bir streç meydan gelmektedir. Bazı eski gitar ekolleri ve metotları, bu streçi zararlı görerek kaçınmak istemiştir. CAGED şekilleri bu streçi içermez, sistemin popüler olmasının olası sebeplerinden biri de bu olabilir.

Ancak benim bu şekli kitabın sonuna saklamak istememin nedeni, **tümüyle farklıdır**. Kişisel olarak, majör dizi şablonu kitabın ilk 4 bölümünde ele alına şekilde özümseindikten sonra sol elde bu yapıyı kullanmanın çok daha avantajlı olduğu düşünüyorum. Böylece gitaristler her iki yaklaşımın da avantajlarından faydalanabilmekte ve **CAGED şekilleri üzerinden yola çıkıp, 3 notalı şekillere geçiş yapılması da mümkün olabilmektedir**. Sizin de göreceğiniz üzere, 1-3-5 şekliyle ortaya çıkan yapıların sistematizasyonu daha zordur ve kafa karışıklığına yol açabilirler. Bu nedenle klavyede majör diziye eksiksiz bir şekilde kullanmamızı sağlayacak bir sisteme öncelik verilmesi gerektiğini ve 1-3-5 yapılarına daha sonra geçilmesi gerektiğini düşünüyorum.

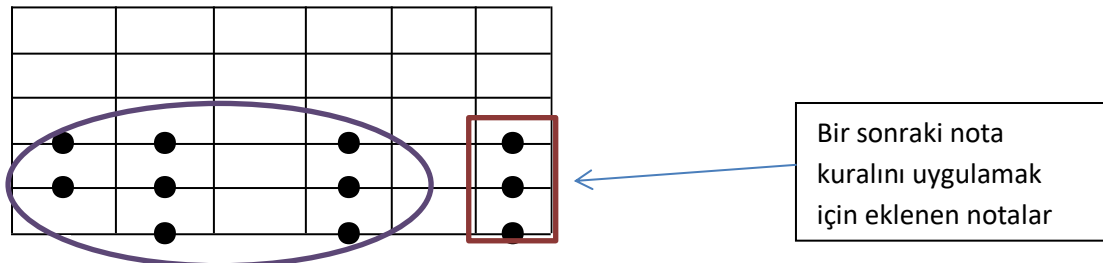
1-3-5 parçacığının şablona entegre edilmesi: Majör dizi şablonu ve her telde üç nota kalıplarının birleştirilmesi

Her telde 3 nota (HT3N) yapılarının kapsamlı bir şekilde çalışılması ya da öğrenilmesi, bu kitapçığın asıl amacı değildir. Bu konuda zaten çok sayıda kaynak mevcuttur. Ancak, özümsemiş olduğumuz majör dizi şablonunu 1-3-5 parçacığı ile birleştirerek kullanmayı öğrenmek, klavye hakimiyetimizi daha da ileri düzeye taşıyacaktır. Bunun sonucunda da, **HT3N kalıplarının tümünü de özümsemiş olacağız!**

1-3-5 parçacığının majör dizi şablonuna entegre edilmesinin en kolay yolu, tek teldeki benzersiz 1-3 parçacığını referans olarak kullanmak ve onu PÇ2 ile birleştirmektir. Aşağıdaki şekli inceleyelim. 1-3 parçacığının yerine dikkat edin

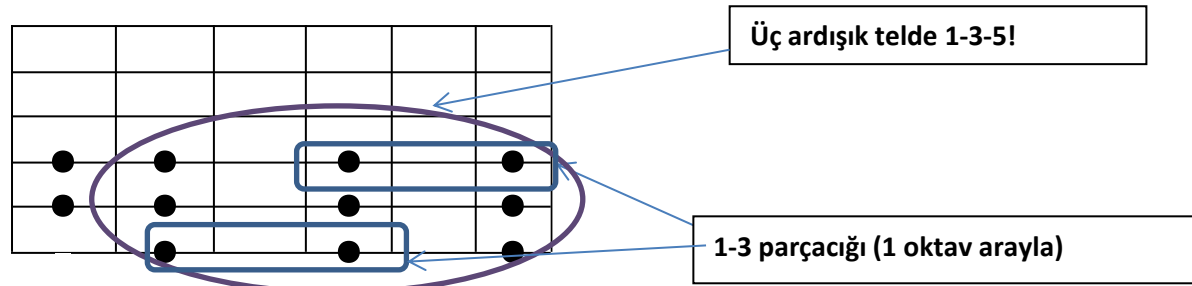

Yukarıdaki şekilde 1-3 parçacığından başlayarak şablonun ilk 3 teldeki dikey açılımını görmekteyiz. Şimdi, buradaki her parçacığa bir sonraki nota kuralını uyguladığımız düşünelim:

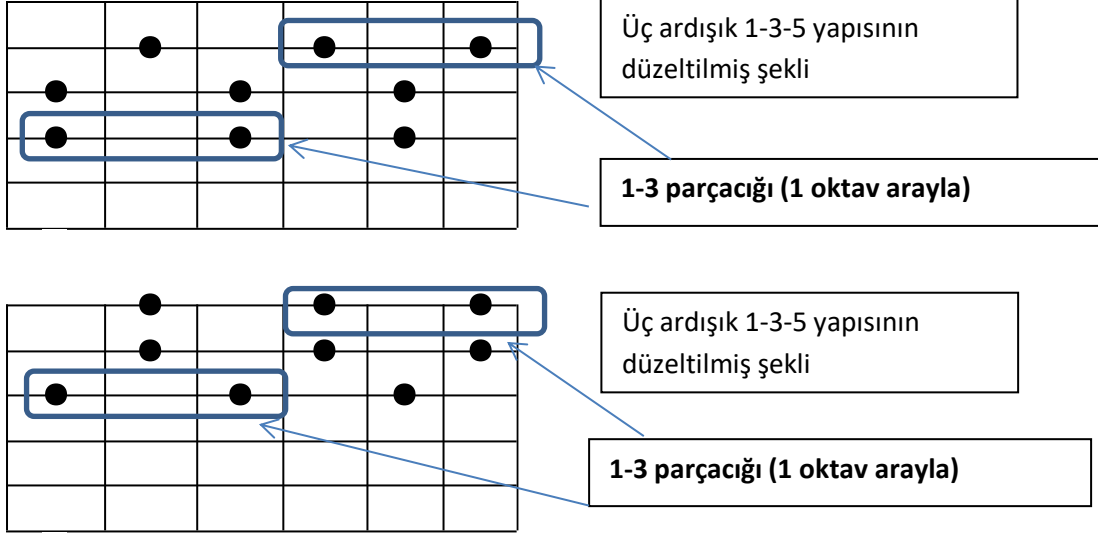
Ortaya çıkan şekil, her telde 3 nota kalıplarının dikey olarak görüntülenmesinin **anahtarıdır**. O nedenle bu şekle çok dikkatli bakın!

Şimdi, şeklin bizim amacımız açısından önem taşıyan kısmına odaklanalım:

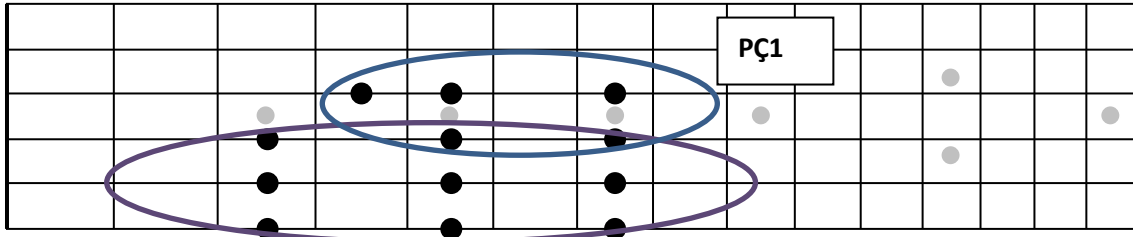
Şekildeki elips içerisine alınmış olan ve toplam 3 tele yayılan yapı, **üç ardışık telde 1-3-5 parçacığını** içermektedir. Bu parçacığın en pesteki ilk iki notası ve en tizdeki son iki notası, orijinal şablonumuzda yer alan **benzersiz 1-3 parçacığıdır**. Bu yapının içselleştirilmesi son derece kolaydır; her bir parçacık aynı konfigürasyondadır (1-3-5) ve her telde **aynı hizadan (aynı perdeden)** başlamaktadır. 1-3 parçacığı, 3 teldeki bu yapının **en pesteki ve en tizdeki ikişer notasını oluşturur!** 1-3'ü gördüğümüz anda, şeklin gerisini zihninizde ve klavyede bu şekilde canlandırabiliriz.

Bu yapıya **düzeltilme uygulandığında**, aşağıdaki şekiller ortaya çıkmaktadır:

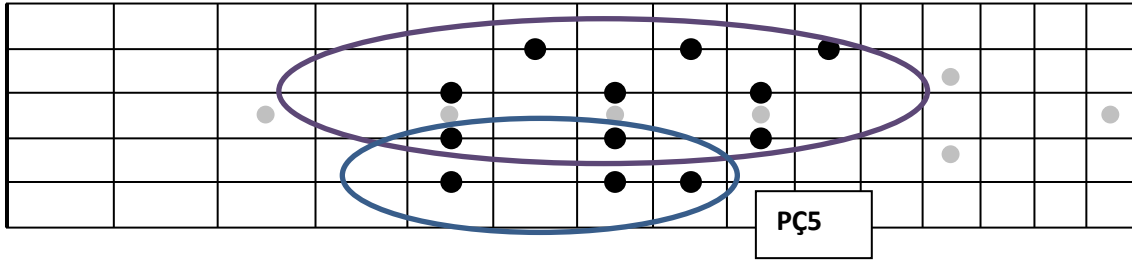
Üç ardışık telde 1-3-5 içeren bu yapıyı kullanırken, 1-3 parçacığının şablon içerisindeki yerini daima doğru şekilde gözümde canlandırabilmemiz gerekir. Yani istediğimiz her noktada bu 3 tele yayılan yapının içerisinde orijinal şablonu görüp, ilgili parçacık çiftinden devam edebilmemiz gerekir.

Ancak biz yine de 3 tele yayılan bu yapının **şablonun bütünü içerisinde nasıl görülebileceğine bir göz atacağız**. Böylece, **şablonda kaybolma ihtimalimiz de ortadan kalkmış** olacaktır. Eğer parçacık çiftlerinin yatay sırasını özümseyerseniz, bu son kısım büyük resmi görmek açısından da çok faydalı olacaktır.

Yukarıdaki şekilde, üç teldeki 1-3-5 yapısının **tize doğru giderken** şablonun vertikal kısmıyla hangi noktada birleştiği gösterilmiştir. Söz konusu parçacık çifti, düzeltme uygulanmış **PÇ1**'dir ve bu noktaya kadar geldiyseniz bunu rahatlıkla görebiliyor olmalısınız!

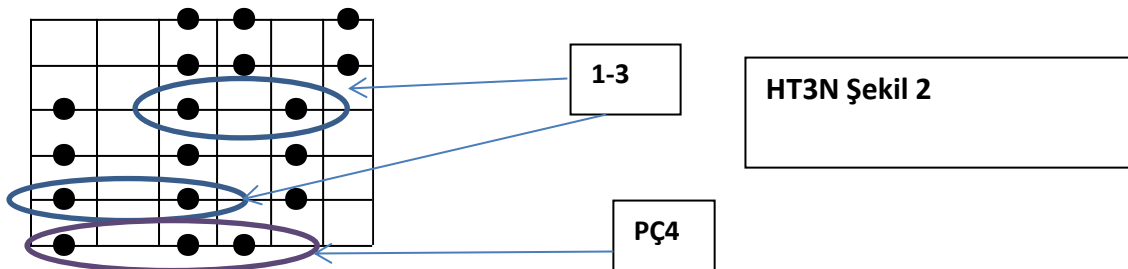
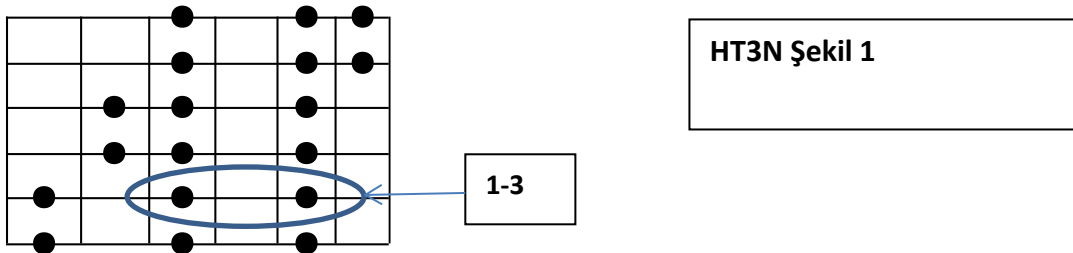
Aşağıdaki şekilde ise, üç teldeki düzeltme uygulanmış 1-3-5 yapısının **pese doğru giderken** şablonun vertikal kısmıyla hangi noktada birleştiği gösterilmiştir. Söz konusu parçacık çifti, **PÇ5**'dir ve bu noktaya kadar geldiyse bu da yine rahatlıkla görebiliyor olmanız gerekir.

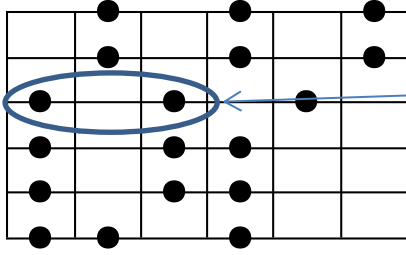

Görüldüğü gibi, **1-3 parçacığının şablondaki yerini bildiğimiz sürece**, kaybolmamız söz konusu değildir. Ayrıca, bu şekilleri gitarla çaldıkça ve kulağınız geliştikçe, zaman içerisinde şekilleri düşünmeden de kulağınızı kullanarak doğru notanın yerleşimini bulabilir hale geleceksiniz.

Şablonu kullanarak her telde 3 notalı (HT3N) şekilleri oluşturmak

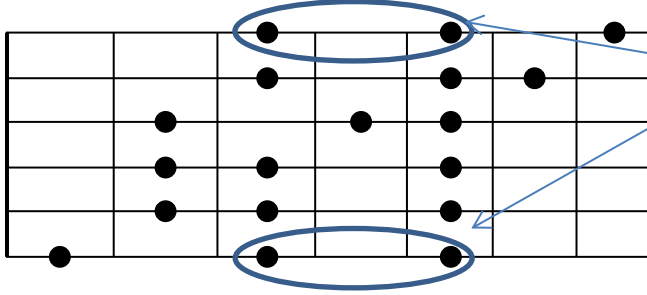
Son olarak, şablondaki her bir şekli 1-3-5 yapısı ile birleştirerek, yeni oluşan şekillere göz atacağız. Böylece, **her telde 3 notalı kalıplarını (HT3NK) ezberlemeye gerek kalmadan, şablonu temel alarak oluşturacağız**. Bu şekillerin tümünde **önce 1-3 parçacığını bulun**, şeklin gerisini bu parçacığa göre inceleyin:

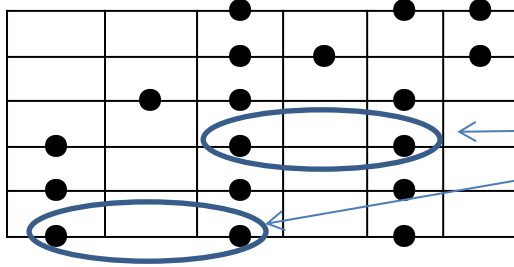
1-3

HT3N Şekil 3

1-3

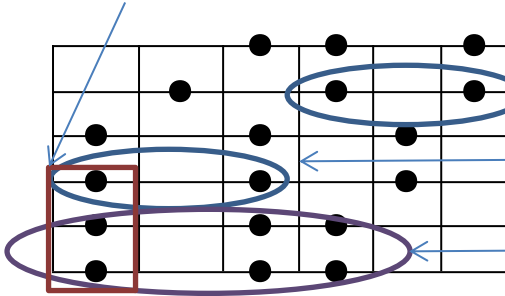
HT3N Şekil 4

1-3

HT3N Şekil 5

Aşağıdaki şekilde 1-3-5 yapılarının pese doğru gittiğinde PÇ4 ile birleştiğini görüyoruz. Hizalanışına dikkat edin!

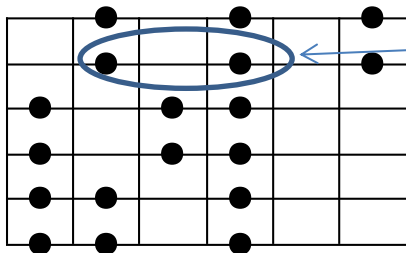

1-3

1-3

PÇ4

HT3N Şekil 6

1-3

HT3N Şekil 7

HT3N şekillerinde artık kalın Mi ve ince Mi tellerindeki yapının **aynı olmadığına** dikkat edin! Bu şekilde toplam 7 şekil ortaya çıkmaktadır.

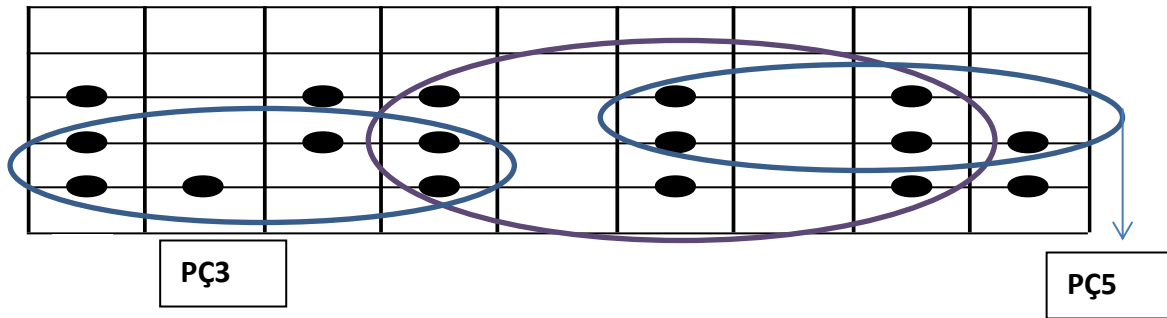
Bu şekiller **kesinlikle ezberlenmemelidir**. Yapı 1-3 parçacığına ulaştığı her noktada, üç tele yayılan 1-3-5 yapısının bir parçası olarak görebilmemiz gerekmektedir.

Az önce CAGED şekilleri ile HT3N kalıpları arasındaki bağlantıyı da kurmuş bulunuyoruz. Artık sadece dikey majör dizi şablonunu kullanarak bir yandan bu kalıpları da görebilecek beceriye sahipsiniz.

Şimdi de, ardışık üç telde 1-3-5 parçacığını içeren yapıdan yatay olarak şablonun diğer noktalarına hareket etmek istediğimizde ne seçeneklerimiz olduğunu da görelim:

Önemli not: Bir sonraki nota kuralı, 1-3-5 parçacıkları ile **kullanılamaz, yanlış sonuç verir**.

Bu nedenle, yatay olarak hareket ederken başlangıçta dikkatli olmamız ve şablonun içerisinde hangi parçacığa veya parçacık çiftlerine geçiş yaptığımızı dikkat etmemiz gerekir. Aşağıdaki şekli inceleyelim:

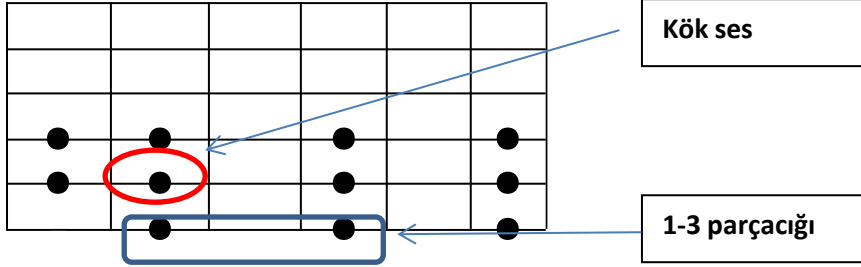
Ardışık üç telde 1-3-5 içeren yapıyı **tize doğru çapraz veya yatay düşünerek şablona bağlamak istediğimizde** en pratik yaklaşım, PÇ5'i görmek olacaktır; çünkü bu parçacık çifti 1-3'ü içermektedir. Şeklin içerisinde 1-3'ün yerini bildiğimizde, PÇ5'i yakalamak da çok kolay olmaktadır.

Bu yapıyı **pese doğru çapraz veya yatay düşünerek şablona bağlamak istediğimizde** en pratik yaklaşım, PÇ3'ü görmek olacaktır. PÇ3'ün parçacık çiftlerinin yatay sırasındaki büyük parçaya bağlanmamızı sağladığını hatırlayın!

Elbette PÇ3 ve PÇ5'e geçiş yapıldıktan sonra her türlü dikey, yatay veya çapraz hareket yaklaşımını rahatlıkla uygulayabiliriz. Ayrıca, artık parçacık çiftlerinin yatay sırasını da bildiğimize göre, tize veya pese doğru sıradaki parçacık çiftlerinden birine de geçiş yapabiliriz.

1-3-5 parçacıkları ve kök sesin yerleşimi

Son olarak, ardışık üç telde 1-3-5 içeren özel yapıyı kök sesi bulmak için de kullanabileceğimizi söylemek istiyorum. Aslında 1-3 parçacığının bu yapıdaki yerini bilen herkes için bu bilgi zaten tekrar niteliğinde olacaktır! Aşağıdaki şekle bakalım:

Hatırlayacağınız üzere, kök sesin yerleşimi 1-3 parçacığının ilk notasının hemen üzerinde, onunla aynı hizada (aynı perdede) olan notadır. Şekilde kırmızı renkle daire içine alınmıştır.

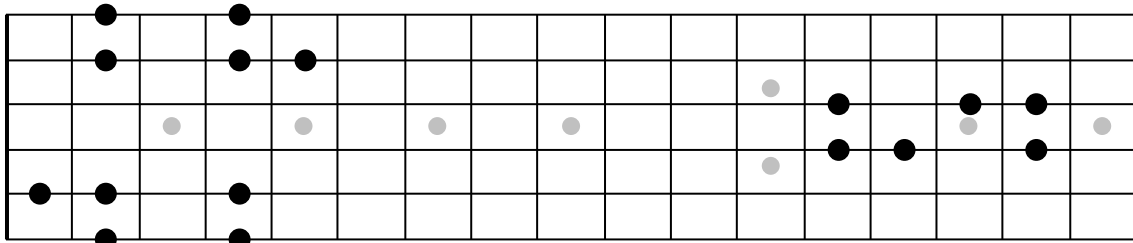
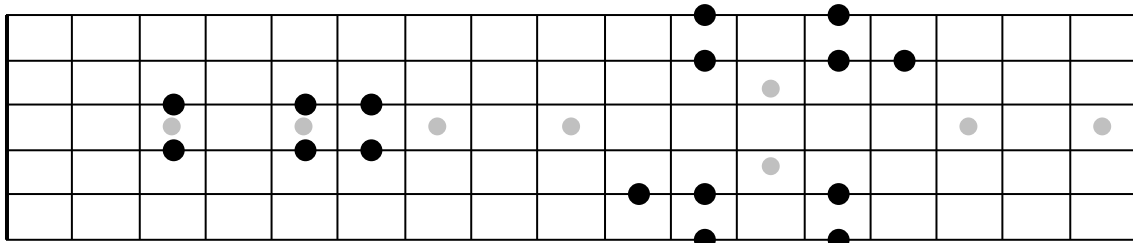
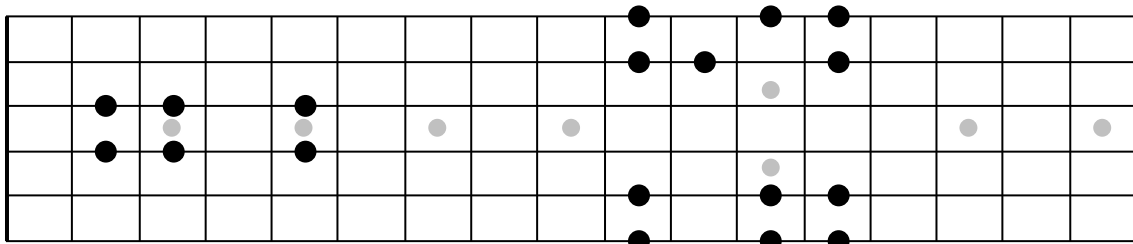
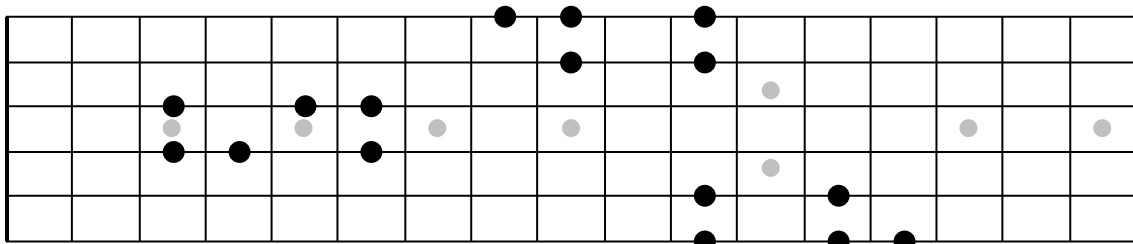
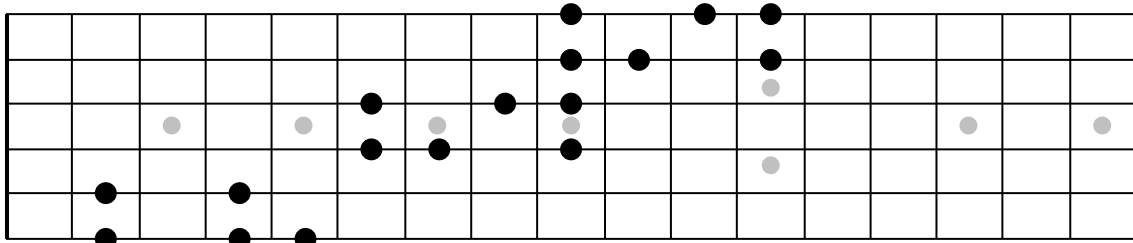
Böylece, artık HT3N şekilleri içerisinde de kök sesin yerini rahatlıkla bulabilirsiniz. Unutmayın, kök sesin yerleşimine ilişkin diğer bilgilerimiz de geçerliliğini korumaktadır.

DEĞERLENDİRME SORULARI

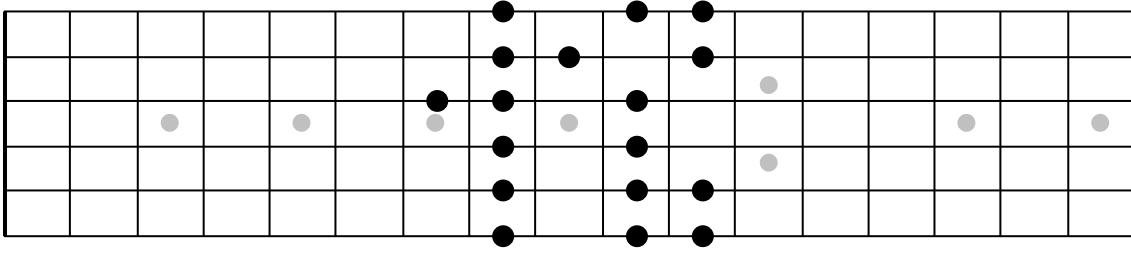
1. Parçacık çiftlerinin yatay sırasını oluştururken PÇ4'e (2 ardışık 1-34 içerir) bir sonraki nota kuralını tize doğru uyguladığımızda hangi şekil oluşur? Gözünüzde canlandırarak açıklayınız.
2. Parçacık çiftlerinin yatay sırasını PÇ3'e (12-4 artı 1-34 içerir) bir sonraki nota kuralını her iki yönde uyguladığımızda hangi şekiller oluşur? Gözünüzde canlandırarak açıklayınız.
3. Ardışık üç telde 1-3-5 parçacığını içeren yapı nasıl oluşur? 1-3 parçacığı bu yapının hangi noktalarında yerleşmiştir? Çizerek ya da klavyede düşünerek açıklayınız.
4. Majör dizi şablonunda elde ettiğimiz şekilleri her telde 3 nota (H3TN) kalıplarına dönüştürmenin yolu nedir? Bu şekilde kaç adet HT3N şekli ortaya çıkar?
5. Ardışık üç telde 1-3-5 parçacığını içeren yapı içerisinde majör dizinin kök sesi nasıl bulunur?

UYGULAMALAR

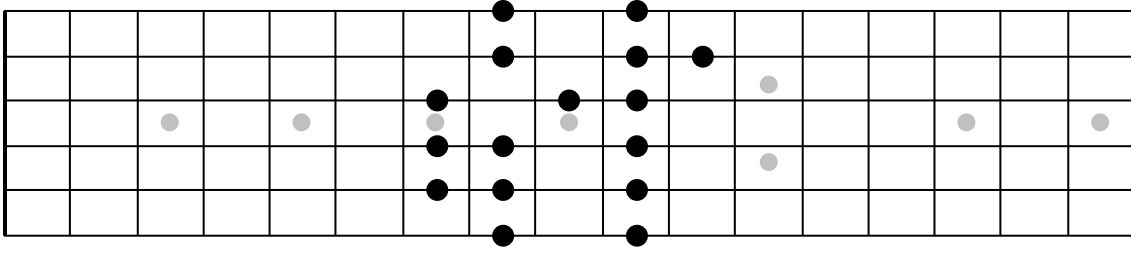
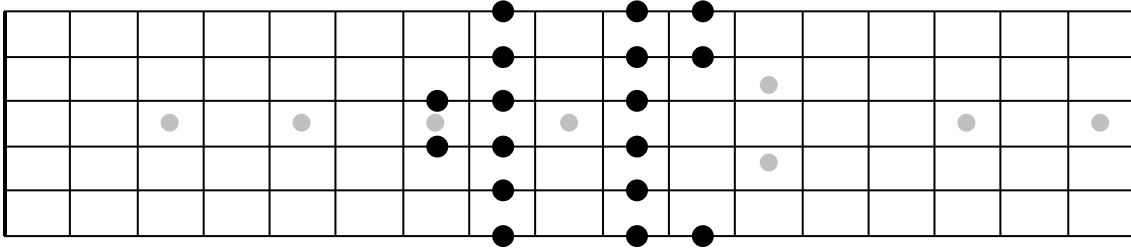
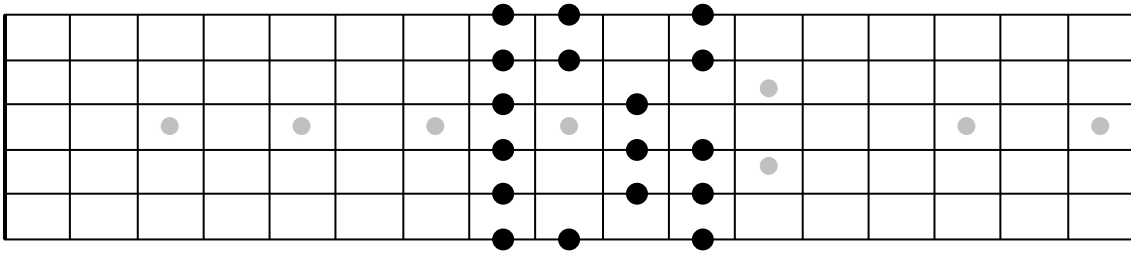
1. Aşağıda gösterilen parçacık çiftlerinin her birini, bulundukları tel çifti üzerinde sağa ve sola doğru tamamlayarak parçacık çiftlerinin yatay sırasını oluşturun.

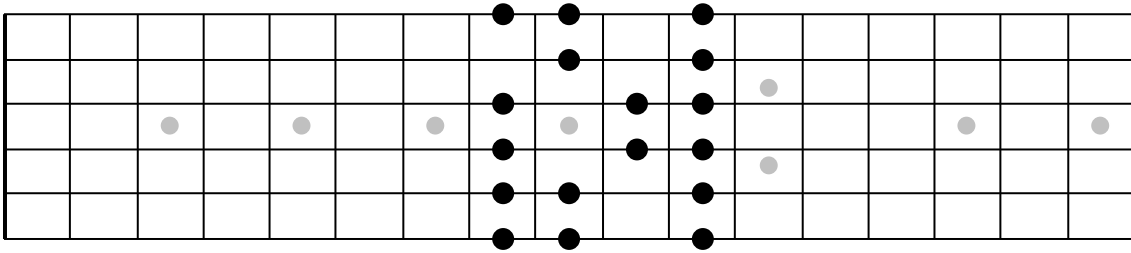
2. 1-3 parçacığı ardışık 3 teldeki 1-3-5 yapısına dönüştürerek, aşağıdaki yapıların her birini **HT3N içeren** şekillere dönüştürün ve majör dizinin kök seslerinin yerlerini işaretleyin.

Aşaidaki şekil için 1-3 parçacığını 2 yönde de kullanın; 2 şekil oluşmalıdır.

Aşaidaki şekil için 1-3 parçacığını 2 yönde de kullanın; 2 şekil oluşmalıdır.

EK 1: ŞABLONDA MAJÖR DİZİ VE İLGİLİ MİNÖRÜNÜN KÖK SESİNİ BULMAK: SIK YAPILAN HATALAR

Majör dizi şablonunda kök sesin bulunması için bir dizi yöntem mevcuttur. Gitaristlere yardımcı olması amacıyla kitap içerisinde yer verilen bu yöntemlerin kapsamlı bir özeti burada sunulmaktadır.

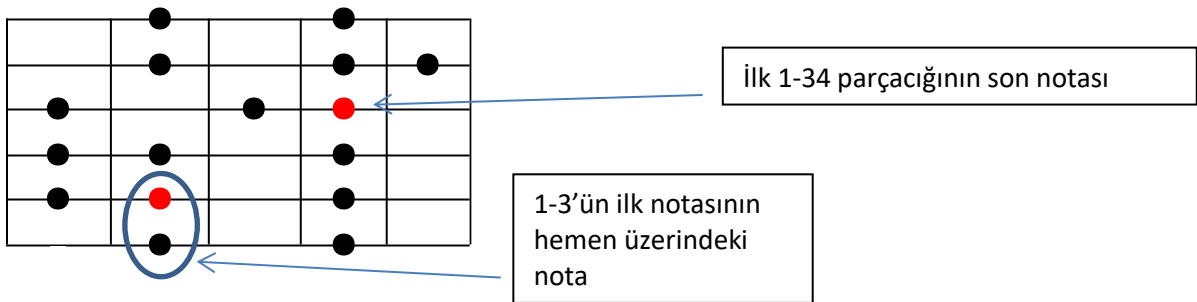
Ancak, bu konuda çok sık yapıldığını gördüğüm hataları da vurgulamak istiyorum:

1. Şablonu kullanabilmek için kök sesin yerini bilmemize **gerek yoktur**. Klavye üzerindeki majör dizi şablonu her ton için aynıdır, değişmez. Kök sesin yerini bilmek de şablonu bilmemizi sağlamaz.
2. Majör dizi şablonunu klavye üzerinde her tonda ve her noktada **kesintisiz olarak aynı rahatlıkla kullanabilmemiz gerekir**. Belli bir tona odaklanarak önce o tonu öğrenmek fikri, klavyenin doğasını öğrenmemize engel olmaktadır. Özellikle “önce C majörü öğrenip diğer tonları daha sonra öğrenme” fikri, çok yaygın bir yanıltır ve kesinlikle terk edilmesi gereken bir fikirdir. Bunun yerine gitaristler klavyeye **daha genel ve sistemli** bakmayı öğrenmelidir.
3. Gitaristler **tek tek tonları değil, klavyenin bütünü öğrenmek zorundadır**. Bu nedenle de, gitaristlerin **klavyedeki notaların yerlerini** öğrenmesi gerekir.
4. Majör dizi içerisinde kök sesin yerini görebilmek, majör diziyi bir kök sestten diğerine gidecek şekilde çalarak kulağımızı eğitmek için iyi bir yaklaşım olabilir. Ancak, kazanılması gereken asıl beceri, majör dizi içerisinde gezinirken kök sese ulaştığımızda **oluşan etkiyi tanıyabilmek, yani duyabilmektir**.

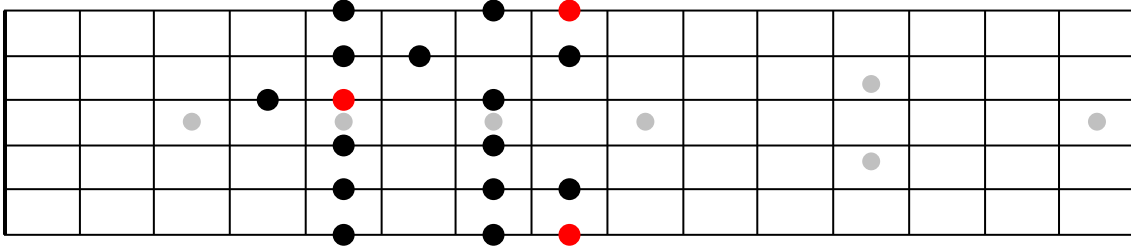
Majör dizinin kök sesini bulmak:

1-3 parçacığını ve diğer parçacıkları kullanarak kök sesin yerini bulmak:

- Kök seslerden biri, **1-3 parçacığının ilk notasının hemen üzerinde** yer almaktadır. (Eğer isterseniz, bunu ilk 12-4 parçacığının ikinci notası olarak düşünebilirsiniz).
- İkinci kök ses ise (diğerinden bir oktav uzaklıktadır), **ilk 1-34 parçacığının son notasıdır**.

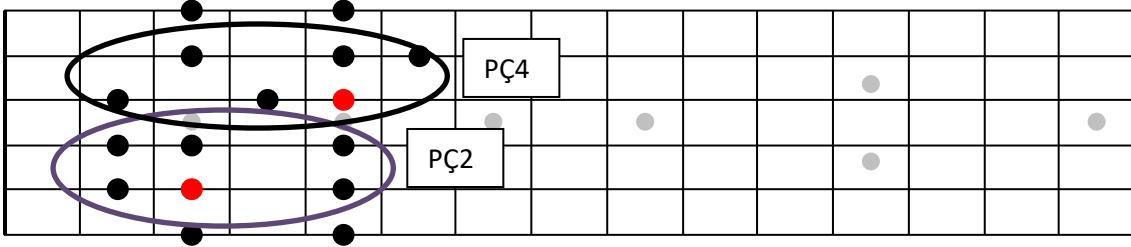
Aşağıdaki şekilde kök seslerin yeri kırmızı renkle gösterilmiştir:

Parçacık çiftlerini kullanarak kök seslerin yerini bulmak

Parçacık çiftlerini kullandığımızda kök seslerin yerlerini görmek için benim tercih ettiğim yöntem şudur:

- PÇ2'deki ilk 12-4'ün 2'si
- PÇ4'deki ilk 1-34'ün 4'ü

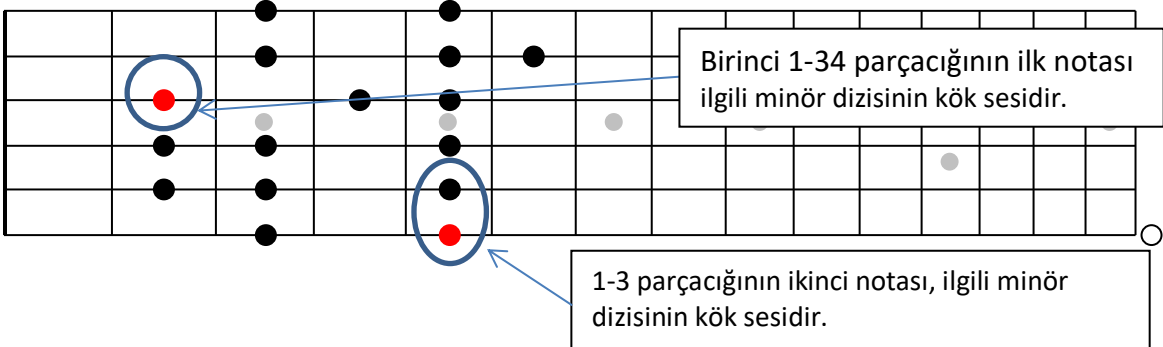

İlgili minör dizinin kök sesini bulmak:

Majör dizi ile aynı sesleri içeren doğal minör dizisi, **ilgili minör** olarak bilinmektedir. İlgili minör dizisinin kök sesi, majör dizinin kök sesinden **bir buçuk ton aşağıda** yer alır. Şablonda ise **majör dizinin kök sesinden iki önceki nota** olarak da düşünülebilir.

1-3 parçacığını ve diğer parçacıkları kullanarak kök sesin yerini bulmak:

- Majör dizinin ilgili minör dizisinin kök sesi, 1-3 parçacığının ikinci (tizde veya solda kalan) notasıdır.
- Majör dizinin ilgili minör dizisinin kök sesi, şablondaki birinci 1-34 parçacığının ilk notası olarak düşünülebilir.

Dilerseniz ilgili minör dizisinin kök sesinin yerini belirlemek için parçacık çiftlerini kullanmayı da deneyebilirsiniz.

EK 3: OKTAV ŞEKİLLERİ VE AYNI NOTANIN KLAVYENİN FARKLI YERLERİNE AKTARIMI

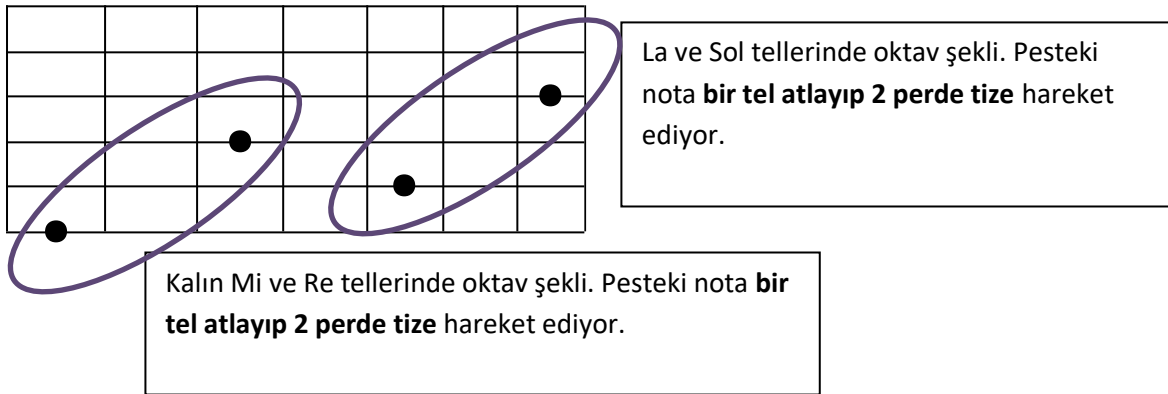
Gitar klavyesinde oktav mesafesinin görselleştirilmesi (12 yarım ton veya 6 tam ton), aynı notanın farklı oktavlarda çalınabilmesi ya da çaldığımız cümlelerin bir başka oktava aktarılmasını kolaylaştırabilmektedir. Dördüncü bölümde bunu parçacık çiftleri ile nasıl kullanabileceğimizi zaten inceledik.

Bir noktanın klavyedeki farklı oktavlarda yerini görebilmek, ayrıca klavyeye genel hakimiyetimizi arttırmak ve **notaların yerini öğrenmek açısından da çok büyük önem taşır.** Gitar klavyesinde notaların yerlerinin öğretilmesini amaçlayan sistemlerde oktav bilgisi önemli yer tutmaktadır.

Dördüncü bölümde sadece bir oktav şeklini ve düzeltilmiş halini ele aldık. Burada ikinci şekli de özetleyecek ve son olarak da **bir notanın aynı oktavdan (ünison) başka bir telde nasıl görülebileceğine** dair bir kuralı da öğreneceğiz. **Bu sayede, klavye üzerinde bir notanın yerini öğrendiğinizde aynı notayı pek çok farklı yere taşıyabilir ve notaların yerini öğrenmek konusunda da büyük ilerleme kaydedebilirsiniz.**

İlk oktav şekli: Pesteki nota ilk parmağın altında

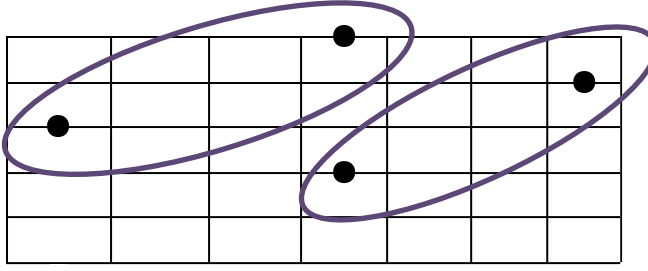
Dördüncü bölümde ele almış olduğumuz bu ilk oktav şekli kalın Mi ve D, La ve Sol, Re ve Si ve Sol ve ince Mi tellerini kullanmaktadır. **Yani ardışık olmayan 4 tel çiftinde** kullanılması mümkündür. Bu şekilde, oktavın pesteki notası **ilk parmağın altında** olacak şekilde çalınır veya görselleştirilir. Ardından, **bir tel atlayıp tize doğru iki perdelik bir mesafe ilerleyerek** oktavın tizdeki notası bulunur. Aşağıdaki şekilleri inceleyin:

Bu oktav şekli genellikle sol elde 1. ve 3. parmaklarla çalınır.

İlk oktav şeklinin düzeltilmesi: Si teli kullanıldığında veya atlandığında ne olur?

Bu oktav şeklinde si teli **kullanıldığında veya atlandığında**, şeklin düzeltilmesi gerekir. Oktav şeklinde düzeltme yapılırken, **daima tizdeki notaya odaklanmamız gerekir.** Normal oktav şeklinde tizde yer alan nota, **bir perde daha tize doğru** ilerler ve böylece pesteki oktav notasına göre **3 perdelik bir mesafe** oluşur. Şekilleri inceleyelim:

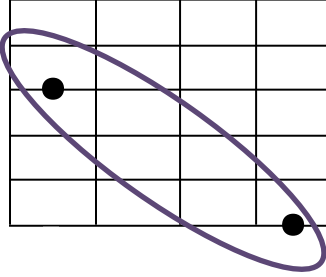
İlk oktav şeklinin Si telini geçtiğinde veya kullandığından düzeltilmiş hali. Bir tel geçilip, **üç perdelik bir mesafe** oluşmaktadır.

Bu oktav şekli genellikle sol elde 1. ve 4. parmaklarla çalınır.

İkinci oktav şekli: Tizdeki nota ilk parmağın altında

Bu şekil, kalın Mi ve Sol, La ve Si ve D ve ince Mi tellerini kullanmaktadır. Dolayısıyla sadece 3 ardışık olmayan tel çiftinde oluşur.

Bu şeklin düzeltilmemiş hali sadece kalın Mi ile Sol teli arasında görülebilir. Şekilde **iki tel geçip, üç perde tize** hareket etmekteyiz.

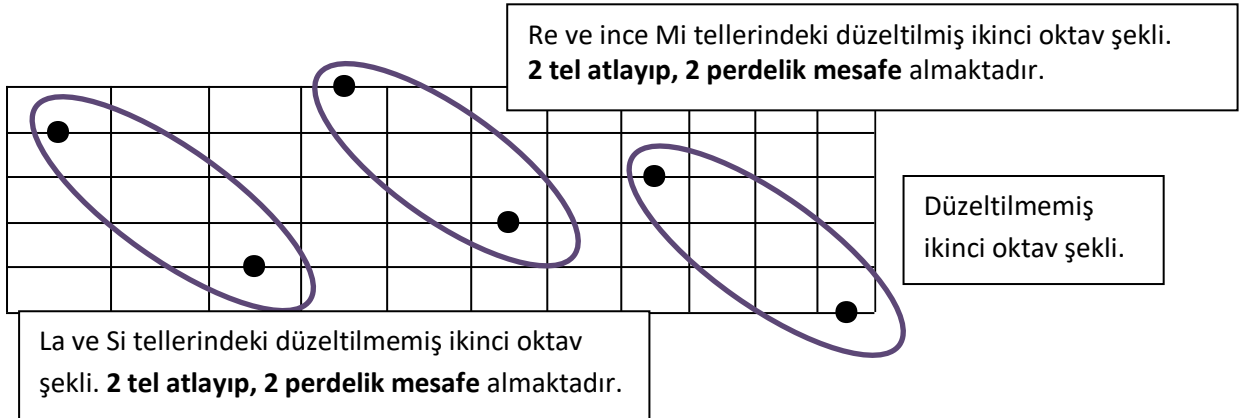

Düzeltilmemiş ikinci oktav şekli.

Bu oktav şekli genellikle sol elde 1. ve 4. parmaklarla çalınır.

İkinci oktav şeklinin düzeltilmesi: Si teli kullanıldığında veya atlandığında ne olur?

Oktav şeklinde düzeltme yapılırken, **daima tizdeki notaya odaklanmamız gerektiğini unutmayın. Yukarıdaki şekilde si teli kullanıldığında veya atlandığında** tizdeki notanın bir perde tize doğru ilerlediğini hayal edersek, **bu kez aradaki perde sayısı azalacak** ve aşağıdaki şekiller ortaya çıkacaktır:

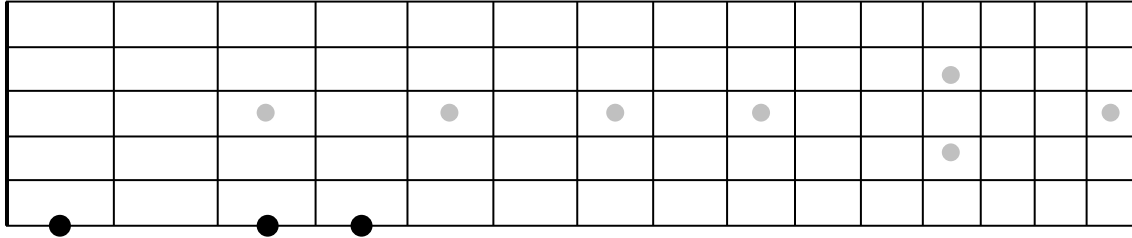

Re ve ince Mi tellerindeki düzeltilmiş ikinci oktav şekli. **2 tel atlayıp, 2 perdelik mesafe** almaktadır.

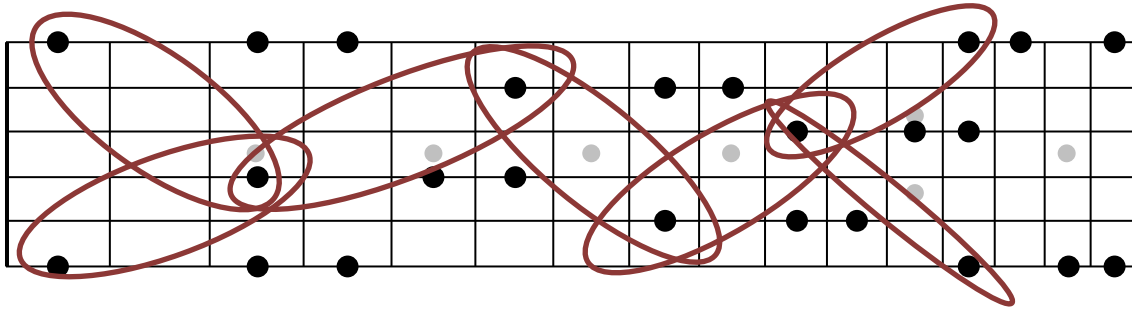
Düzeltilmemiş ikinci oktav şekli.

La ve Si tellerindeki düzeltilmemiş ikinci oktav şekli. **2 tel atlayıp, 2 perdelik mesafe** almaktadır.

Oktav bilgileriniz doğrultusunda aşağıdaki şekilde kalın mi telinde verilen 1-34 parçacığının klavyenin başka hangi noktalarında görselleştirilebileceğini düşünün. Çözümü aşağıda!

Görebileceğiniz gibi, iki farklı oktav şeklinden yola çıktığımızda bu yapı için **7 ayrı noktada** oktavı görebilmemiz mümkündür. Bu nedenle, oktavı görselleştirebilme becerisi hem **klavyede hareket etmek**, hem de **klavyede notaların yerini öğrenmek** açısından çok büyük bir avantaj sağlamaktadır.

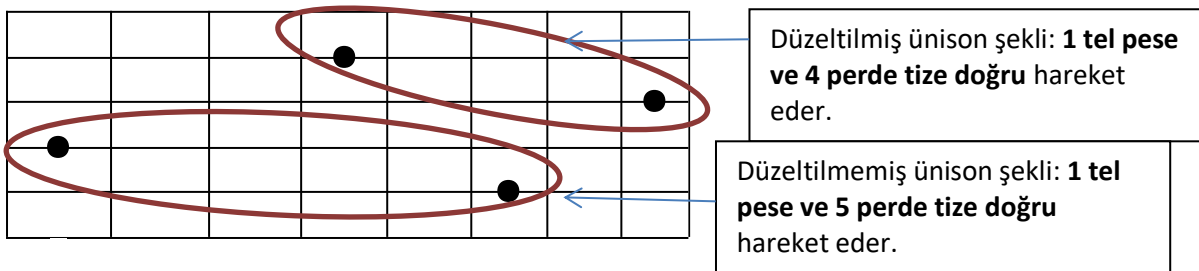

Son olarak, aynı notayı gitar klavyesinin farklı yerlerinde nasıl bulacağımızı öğreneceğiz:

Bir notanın aynı oktavda (ünison) olarak gitar klavyesinde görüntülenmesi

Aynı notayı klavyenin farklı yerlerinde ancak aynı oktavda görüntülemek istersek, bu durumda da kullanmamız gereken kural çok basittir: **Bir tel pese ve 5 perde tize doğru** ilerleriz!

Si telini kullanmamız gerektiğinde ise **düzeltilme yapmamız gerekecektir**; bu durumda yine **bir pesteki tele geçip bu kez 4 perde tize** hareket etmemiz gerekir.

Unison şeklini kullanarak da klavye üzerindeki notaların yerlerini çok daha kolay öğrenebilirsiniz. Örneğin: Re teli birinci perdedeki notanın, aynı zamanda la telinde 6. Perdede ve kalın Mi telinde 11. perdede olduğunu derhal bulabilirsiniz!

EK 4: MAJÖR DİZİ ŞABLONU VE MAJÖR DİZİ TEORİSİNİN İLİŞKİSİ: MAJÖR DİZİ DERECELERİ VE MODLARI

Kitapta müzik teorisi ile ilgili açıklamalardan bilinçli olarak kaçındım. Ancak tümüyle şekillere dayalı bir yaklaşımın da kimileri için oldukça soyut kalabildiğini fark ettim.

Bu nedenle, Do majör dizisini örnek olarak kullanarak, gitar klavyesindeki majör dizi şablonu arasında ilişki kurulmasını kolaylaştırmak için bu son bölümü de kitaba ekledim.

Majör dizide 3. ve 4. dereceler (sesler) arasında ve 7. ve 1. dereceler arasında **yarım seslik** mesafe bulunur. Yani, klasik Batı müziği teorisinde bu iki ses arasında **başka bir ses yer almaz**.

C majör dizisi açısından baktığımızda bu, E-F ve B-C seslerine denk gelir. Diğer seslerin aralarındaki mesafe **bir tam ses** olup, bu nedenle aralarında bir perde daha mevcuttur ve bu perdede yer alan sesler bemol (b; yani yarım ses pesleşmiş) veya diyez (#; yani yarım ses tizleşmiş) işareti ile gösterilir:

C	D	E	F	G	A	B	C
C#/Db	D#/Eb		F#/Gb	G#/Ab	A#/Bb		

Burada üst sırada yer alan notaları **beyaz tuşlar**, aşağıdaki sırada yer alan notaları ise **siyah tuşlar** olarak düşündüğünüzde, piyano tuşlarının yerleşim şeklini rahatlıkla görebilirsiniz!

Peki bunun bizim şablonumuzdaki şekiller açısından anlamı nedir? Yani, buna gitar klavyesinde nasıl anlam verebiliriz?

1. Üç notalı her parçacık için baktığımızda; aralarında başka bir perde bulunmayan kısımlar, 3.-4. derecenin seslerini ya da 7.-1. Derecenin seslerini temsil eder.

C majörün sesleri ile örnek verecek olursak, bir 12-4 parçacığı, **ya E-F – G, ya da B-C–D** olabilir!

Daha da spesifik olarak söylemek gerekirse, şablonu C majör için çaldığımızda:

- pesteki (yani birinci) 12-4 parçacığı **B-C–D, (7., 1. ve 2. dereceler)**
- tizdeki (yani ikinci) 12-4 parçacığı ise **E-F–G seslerini verir. (3., 4 ve 5. dereceler)**

2. Aynı mantığı kullandığımızda, bir 1-34 parçacığı da C majör için D–E-F veya A–B-C seslerini içermek zorundadır.

Daha da spesifik olarak söylemek gerekirse, şablonu C majör için çaldığımızda:

- pesteki (yani birinci) 1-34 parçacığı **A–B-C, (6., 7. ve 1. dereceler)**
- tizdeki (yani ikinci) 1-34 parçacığı **D–E -F seslerini (2.,3 ve 4. dereceler) verir.**

3. 1-3 parçacığı ise, majör dizinin 5. ve 6. derecelerini içerir. Şablonu C majör için çaldığımızda, bu parçacık sırasıyla **G ve A seslerini** verir.

Fark etmiş olabileceğiniz gibi, 5 teldeki majör dizi şablonunda herhangi bir parçacığın başındaki seslerden (B, E, A, D) **önce** ya da sonundaki seslerden (D, G, C, F) **sonra**, her zaman **tam seslik bir mesafe söz konusudur**. “Bir sonraki nota kuralı” olarak öğrendiğimiz iki perdelik hareket etme zorunluluğu, bu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Majör dizi şablonuna bu şekilde daha teorik olarak yaklaşmak, klavyede başka pek çok bağlantıyı keşfetmenizi de sağlayabilir.

Mesela, majör dizi modlarını çalmak için hangi parçacığın dizinin kaçınıcı derecesi ile başladığını öğrenebilir ve herhangi bir majör dizi modunu da bu şekilde klavyede görebilir ve çalabilirsiniz. Aşağıdaki tabloyu inceleyin:

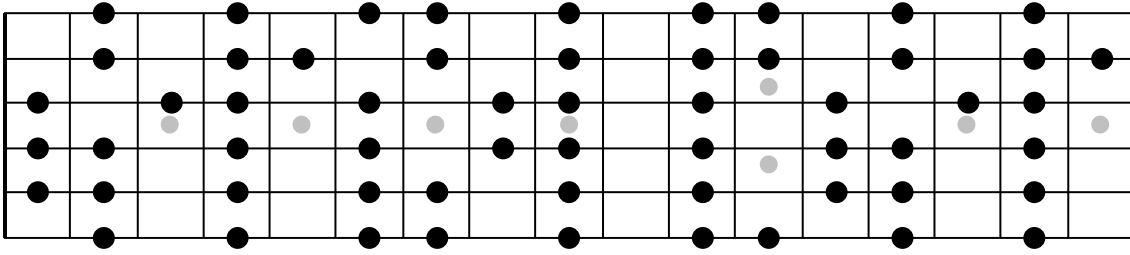
Mod	Parçacık veya parçacık çifti)	Modun başlangıç notası
Locrian	İlk 12-4 (PÇ 2)	Birinci nota
Frigya	İkinci 12-4 (PÇ 3)	Birinci nota
Aeolian (İlgili minör)	İlk 1-34 (PÇ 4)	Birinci nota
Dorian	İkinci 1-34 (PÇ 5)	Birinci nota
Mixolydian	1-3 (PÇ 1)	Birinci nota
Lydian	İkinci 12-4	İkinci nota

Bu gibi bağlantıların kapsamlı bir listesini oluşturmak, bu kitabın kapsamı dışında kalmaktadır. Bu nedenle burada sadece majör dizi şablonunun dizi dereceleri ile kodlanmış bir örneğini sunuyorum. Gerisi sizlere kalıyor...

	5		6	
	2		3	4
6		7	R	
3	4		5	
7	R		2	
	5		6	

SON SÖZ: KLAVYEDE HAKİKATİ GÖRMEK!

Aşağıdaki şekilde, Si majör tonuna ait bütün notalar gösterilmektedir.

Bu şekli ilk defa gören birisinin anlam vermesi muhtemelen mümkün değildir. Ama majör diziye sabit bir şablon olarak görmeyi öğrenen herkes, şekilde dikey ve yatay olarak tekrarlanan yapıları fark edebilir. Bunu yaparken kullandığımız yöntem, **bütünü parçalara ayırmaktan** ibarettir. Ne var ki, amacımız aslında parçaladığımız şeyi bir bütün olarak anlamaktır! Felsefede olduğu üzere, klavyede de “hakikati” kavramak, işte bu yüzden çok da kolay değildir! Ne var ki, kitabı gerçekten çalıştıysanız, ne kadar çok şey öğrendiğinizi bu son şekle verebildiğiniz anlamlar üzerinden test edebilirsiniz!

Gitar klavyesinin kendisini ve özellikle de majör diziye büyük bir yapboz olarak görmeye yaklaşık 15 sene önce başladım. Keşfettiğim (ve halen keşfetmeye devam ettiğim) bağlantılar o denli fazla ki, bunların tümünü bir kitapta anlatmam mümkün değil. Ancak, bu bağlantılar sayesinde normalde çok daha uzun sürede öğrenilecek şeyleri kendime çok daha kısa sürede öğretmeyi başardım. O nedenle gitar çalan herkesi gitar klavyesini bu şekilde incelemeye başlamaya da davet ediyorum.

Bu doğrultuda sizlere birkaç basit fikir vererek veda etmek istiyorum:

- Tek bir telde majör diziye uçları birbirine değen ve değmeyen parçacıklar kullanarak sıralamayı deneyin.
- 1-3-5 parçacığını da kullanarak, parçacık çiftlerinin yatay sırasını birbiri ile temas eden yedi ayrı parçacık çiftine ayırmayı deneyin.
- Her telde 3 notalı kalıplarının da sıralı bir şablonu olabilir mi? 7 parçacıklı mesela? Peki ya hizalanışı ve düzeltmeleri? Ya diğer diziler? Pentatonik? Armonik minör? Melodik minör?
- Kullandığımız şablon 5 tele yayılmakta. Biz ayrıca 2 teldeki yapıları da analiz ettik. Peki ya 3 teldeki ve 4 teldeki ardışık yapılar? 3 ve 4 teldeki yapılar bir oktavı kapsadığına göre, acaba bize klavyede oktav hareketini yapmakta avantaj sağlayabilirler mi?

Kolay gelsin!

Tolga Güven - İstanbul, 2022.